

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ

Rīgā 2006. gada 23. novembrī

lietā Nr. 2006-03-0106

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Aivars Endziņš, tiesneši Juris Jelāgins, Romāns Apsītis, Aija Branta, Gunārs Kūtris un Andrejs Lepse,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. un 6. punktu, 17. panta pirmās daļas 3. punktu un 28.¹ pantu,

pēc divdesmit 8. Saeimas deputātu – Valērija Agešina, Andreja Aleksejeva, Aleksandra Bartaševiča, Martijana Bekasova, Vladimira Buzajeva, Borisa Čileviča, Oļega Deņisova, Sergeja Fjodorova, Aleksandra Golubova, Jāņa Jurkāna, Nikolaja Kabanova, Andreja Klementjeva, Vitālija Orlova, Jakova Plinera, Ivana Ribakova, Jura Sokolovska, Igora Solovjova, Andra Tolmačova, Jāņa Urbanoviča un Alekseja Vidavska – pieteikuma

2006. gada 24. oktobrī tiesas sēdē rakstveida procesā izskatīja lietu

“Par likuma “Par sapulcēm, gājieniem un piketiem” 1. panta ceturtnās daļas vārdu “vai citiem atribūtiem” un “kā arī mutvārdos izteikti atsevišķi saukļi, lozungi vai uzrunas”, 9. panta pirmās daļas, 12. panta trešās daļas 1. punkta vārdu “kārtības uzturētājiem”, 13. panta otrās

daļas vārdu “un gājēju”, 14. panta sestās daļas otrā teikuma, 15. panta ceturtnās daļas vārdu “ne agrāk kā 10 dienas un”, 16. panta un 18. panta ceturtnās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 103. pantam, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 11. pantam un Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 21. pantam”.

Konstatējošā daļa

1. 1997. gada 16. janvārī Saeima pieņēma likumu “Par sapulcēm, gājieniem un piketiem” (turpmāk – Sapulču likums). 2003. gada 10. aprīlī, 2004. gada 18. martā un 2005. gada 2. novembrī tajā tika izdarīti vairāki grozījumi. Likuma panti, kuros ietvertas apstrīdētās tiesību normas, šobrīd ir spēkā šādā redakcijā:

1.1. Sapulču likuma 1. panta ceturtnā daļa noteic: “Pikets ir pasākums, kura laikā viens vai vairāki cilvēki publiskā vietā ar plakātiem, lozungiem vai transparentiem, vai citiem atribūtiem pauž kādas idejas un viedokļus, bet kura gaitā netiek teiktas runas, kā arī mutvārdos izteikti atsevišķi saukļi, lozungi vai uzrunas.”

1.2. Likuma 9. panta pirmā daļa paredz, ka “sapulces, piketus un gājienus aizliegts rīkot tuvāk par 50 metriem no Valsts prezidenta rezidences, Saeimas, Ministru kabineta, pašvaldību domju (padomju) ēkām, tiesām, prokuratūras, policijas, ieslodzījuma vietu un ārvalstu diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību ēkām. Sapulču un piketu rīkošanai šo ēku tuvumā attiecīgās institūcijas, izņemot diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības, var ierādīt īpašas vietas arī tuvāk par 50 metriem.”

1.3. Likuma 12. panta trešā daļa noteic: “Pieteikumam pievieno:

- 1) to līgumu kopijas, kurus pasākuma organizators noslēdzis ar kārtības uzturētājiem, personām, kas atbildīgas par sabiedrisko kārtību un drošību pasākuma laikā (uzrādot oriģinālus);
- 2) pasākuma norises vietas īpašnieka vai pārvaldnieka rakstveida piekrišanu tā rīkošanai, ja viņš nav pasākuma organizators un pasākums tiek rīkots uz viņa privātajā īpašumā esošās zemes vai uz privātajā īpašumā vai privātajā lietošanā esošajiem zemes gabaliem.”

1.4. Likuma 13. panta otrā daļa noteic: “Jebkurā gadījumā pieteikums iesniedzams, ja sapulce, gājiens vai pikets traucē transporta un gājēju kustību.”

1.5. Likuma 14. panta sestā daļa paredz: “Ja plānotais pasākuma dalībnieku skaits pārsniedz simtu, uz katriem simt dalībniekiem norīko ne mazāk par diviem kārtības uzturētājiem. Ja no kompetentas iestādes saņemta informācija, ka pasākuma mierīga un organizēta norise ir apdraudēta, attiecīgā vietējā pašvaldība var pieprasīt, lai organizators nodrošina ne mazāk kā četrus kārtības uzturētājus uz katriem simt dalībniekiem.”

1.6. Sapulču likuma 15. panta ceturtdā daļa noteic: “Pēc tam, kad pašvaldības amatpersona izskatījusi pieteikumu par sapulces, gājiena vai piketa rīkošanu, tā ne agrāk kā 10 dienas un ne vēlāk kā 48 stundas pirms pasākuma sākuma veic vienu no šādām darbībām:

- 1) izsniedz izziņu, kas apliecina, ka pašvaldībai nav iebildumu pret pasākuma rīkošanu;
- 2) izsniedz izziņu, kas apliecina, ka pašvaldībai nav iebildumu pret pasākuma rīkošanu, nosakot ierobežojumus pasākuma rīkošanai;
- 3) izsniedz motivētu atteikumu.”

1.7. Savukārt 16. pants paredz: “Pasākumu rīkot nedrīkst, ja organizatoram nav izsniegta izziņa, kas apliecina, ka pašvaldībai nav iebildumu pret pasākuma rīkošanu.”

1.8. Likuma 18. panta ceturtdā daļa noteic: “Pasākuma vadītājam ir jābūt klāt pašvaldības amatpersonas izsniegtajai izziņai, kas apliecina, ka pašvaldībai

nav iebildumu pret pasākuma rīkošanu, un pēc pašvaldības pārstāvja vai policijas darbinieka pieprasījuma tā jāuzrāda.”

2. Pieteikuma iesniedzējs – divdesmit 8. Saeimas deputāti – lūdz atzīt par neatbilstošu augstāka juridiskā spēka normām Sapulču likuma 1. panta ceturtais daļas vārdus “vai citiem atribūtiem” un “kā arī mutvārdos izteikti atsevišķi saukļi, lozungi vai uzrunas”, 9. panta pirmo daļu, 12. panta trešās daļas 1. punkta vārdus “kārtības uzturētājiem”, 13. panta otrās daļas vārdus “un gājēju”, 14. panta sestās daļas otro teikumu, 15. panta ceturtais daļas vārdus “ne agrāk kā 10 dienas un”, 16. pantu un 18. panta ceturto daļu (turpmāk – apstrīdētās normas).

Pieteikumā norādīts, ka pulcēšanās brīvība nav absolūta un zināmos apstākļos, kad to prasa ļoti svarīgu sabiedrības interešu aizsardzība un ja tiek ievērots samērīguma princips, valstij ir tiesības ierobežot Satversmē garantētās pamattiesības. Tiesības uz pulcēšanās brīvību esot atzīstamas par vienu no demokrātiskas sabiedrības pamatiem, un šo tiesību ierobežojumu interpretācijai jābūt šaurai. Visas apstrīdētās normas vairāk vai mazāk ierobežojot personas tiesības uz pulcēšanās brīvību, padarot šo tiesību īstenošanu atkarīgu no dažādiem apstākļiem un nosacījumiem.

2.1. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Sapulču likuma 1. panta ceturtajā daļā ietvertie vārdi “vai citiem atribūtiem” nepamatoti paplašina piketa definīciju, aptverot ne tikai pasākumus, kuru laikā tiek izmantoti plakāti, lozungi vai transparenti, bet arī daudzus citus pasākumus. Tas ļaujot pašvaldībai vai policijai kā piketu kvalificēt gandrīz jebkuras personas vai personu grupas ierašanos publiskā vietā, piemēram, tad, ja personām ir vienāda stila apģērbs, un līdz ar to šīs personas varot sodīt, ja nav iesniegts pieteikums par minētā pasākuma rīkošanu.

Pieteikumā norādīts, ka ar šo ierobežojumu nevar panākt nevienu no Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 116. pantā minētajiem legītimajiem mērķiem, jo pati par sevi dažādu atribūtu izmantošana pulcēšanās

vietā neapdraud citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību vai tikumību.

Šis ierobežojums aizskarot arī Satversmes 100. pantā garantētās pamattiesības uz vārda brīvību, jo šīs tiesības attiecoties ne tikai uz informācijas un uzskatu saturu, bet arī uz to izplatīšanas un paušanas formu.

2.2. Pieteikumā norādīts, ka Sapulču likuma 1. panta ceturtajā daļā ietvertie vārdi “kā arī mutvārdos izteikti atsevišķi saukļi, lozungi vai uzrunas” nepamatoti sašaurina piketa definīciju. Ja pieteikta piketa laikā tā dalībnieki mutvārdos izsaka saukļus, lozungus vai uzrunas, šāda rīcība tiktu atzīta par Sapulču likuma pārkāpumu un saskaņā ar Sapulču likuma 23. pantu pasākumu varētu paziņot par slēgtu. Turklāt piketa organizatoram varot rasties nepieciešamība izteikt atsevišķus piketa dalībniekiem adresētus saukļus jeb komandas, pildot Sapulču likuma 20. panta pirmajā daļā un 23. panta pirmajā daļā paredzētos pienākumus.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka šis ierobežojums neatbilst nevienam no Satversmes 116. pantā minētajiem leģitīmajiem mērķiem.

2.3. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Sapulču likuma 9. panta pirmajā daļā ietvertais aizliegums rīkot sapulci, piketu vai gājieni (turpmāk – pasākums) tuvāk par 50 metriem no noteiktu iestāžu ēkām atbilst leģitīmam mērķim – aizsargāt citu cilvēku tiesības un sabiedrības drošību, tomēr tas nav nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā un nav samērīgs. Pasākumu mērķis esot viedokļa, ļoti bieži – protesta paušana, un tāpēc esot nepieciešams, lai šo viedokli uzklausītu varas pārstāvji. Šis ierobežojums nozīmējot, ka pasākumu rīkošana ir gandrīz neiespējama Rīgas pilsētas centrā, proti, vietās, kur tos var ievērot varas pārstāvji. Turklāt ierobežojums piemērojams arī brīvdienās un svētku dienās, kad lielākā daļa no Sapulču likuma 9. panta pirmajā daļā minētajām iestādēm nestrādā.

Pieteikumā izteikts viedoklis, ka šis ierobežojums ir īpaši nesamērīgs attiecībā uz gājieniem, kuru laikā potenciālais citu cilvēku tiesību un sabiedrības drošības apdraudējums, kas saistīts ar attālumu no Sapulču likuma

9. panta pirmajā daļā minētajām ēkām, ir ļoti īslaicīgs. Turklāt gājiena mērķis parasti neesot viedokļa paušana par konkrētās institūcijas darbību, līdz ar to iespējamais apdraudējums neesot vērsts pret konkrētās iestādes ēku.

Iespējamo apdraudējumu varot novērst ar citiem līdzekļiem, neierobežojot pulcēšanās brīvību. Pirmkārt, varot piemērot Sapulču likuma 9. panta otro daļu, kas noteic, ka pasākuma laikā ir jānodrošina brīva pieeja un piebraukšana valsts un pašvaldību iestādēm, kuru tuvumā notiek attiecīgais pasākums. Otrkārt, varot piesaistīt papildu policijas spēkus šo ēku apsardzei.

2.4. Pieteikumā izteikts viedoklis, ka Sapulču likuma 12. panta trešās daļas 1. punktā noteiktais pienākums pievienot pieteikumam par pasākuma rīkošanu to līgumu kopijas, kurus pasākuma organizators noslēdzis ar kārtības uzturētājiem, atbilst legītimam mērķim – sabiedrības drošības aizsardzība, taču nav nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā un nav samērīgs. Sabiedrības drošību garantējot citas Sapulču likuma normas, kuras ļauj pārbaudīt kārtības uzturētāja identitāti.

Sapulču likums neuzliekot pasākuma organizatoram pienākumu slēgt rakstveida līgumu ar ikvienu kārtības uzturētāju. Tāpēc gadījumā, kad ir panākta vienošanās citā formā, esot neiespējami pievienot pieteikumam par pasākuma rīkošanu līguma kopiju. Pašvaldības amatpersona varot pārbaudīt kārtības uzturētāja identitāti, jo saskaņā ar Sapulču likuma 14. panta pirmās daļas 9. punktu un trešo daļu pieteikumā par pasākuma rīkošanu jānorāda kārtības uzturētāju vārds, uzvārds, personas kods un dzīvesvieta. Turklāt Sapulču likuma 14. panta piektā daļa paredz, ka organizators ir tiesīgs arī pēc tam, kad pieteikums par pasākuma rīkošanu jau ir iesniegts, nomainīt atsevišķus kārtības uzturētājus, līdz ar to esot iespējams, ka pasākuma laikā kārtību uztur citas personas, nevis tās, ar kurām noslēgts rakstveida līgums.

2.5. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Sapulču likuma 13. panta otrā daļa ierobežo šā paša panta pirmās daļas piemērošanu, proti, ja tiek traucēta transporta un gājēju kustība, jāiesniedz pieteikums arī par tādiem pasākumiem, par kādiem tas citādā gadījumā nebūtu jāiesniedz. Pieteikumā atzīts, ka šis

ierobežojums atbilst legītimam mērķim – citu cilvēku tiesību aizsardzība, tomēr tas neesot nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā un neesot samērīgs.

Pieteikumā norādīts, ka Sapulču likuma 13. panta pirmās daļas 2. punkts, nosakot, ka pieteikums nav jāiesniedz, ja pikets nav organizēts vai publiski izsludināts, ļauj īstenot pulcēšanās brīvību gadījumā, kad pikets ir spontāns. Spontānu piketu rīkošana esot atzīstama par svarīgu pulcēšanās brīvības īstenošanas formu, kādā personas reaģē uz konkrētu notikumu. Piemērojot Sapulču likuma 12. panta piekto daļu kopsakarā ar 13. panta otro daļu, iznākot, ka spontāna piketa rīkošana ir iespējama tikai tad, ja tas netraucē gājēju kustību. Pieteikuma iesniedzējs uzsver: tā kā pulcēšanās brīvības īstenošanu garantē Satversme, nevis Sapulču likums, priekšroka būtu dodama tiesībām rīkot spontānu piketu bez pieteikuma iesniegšanas, nevis gājēju tiesībām izvēlēties sev vēlamo maršrutu.

2.6. Pieteikumā norādīts, ka Sapulču likuma sestās daļas otrais teikums, kas uzliek pasākuma organizatoram pienākumu nodrošināt papildu kārtības uzturētāju klātbūtni pasākuma mierīgas un organizētas norises apdraudējuma gadījumā atbilst legītimam mērķim – sabiedrības drošība un citu cilvēku tiesību aizsardzība. Tomēr tas neesot nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā un neesot samērīgs.

Šis ierobežojums uzliekot pasākuma organizatoram lielāku atbildību par pasākuma drošību tādā gadījumā, ja ir saņemta informācija par apdraudējumu. Turklāt tad, ja organizators atsakās uzņemties papildu atbildību, pašvaldība varot izsniegt atteikumu (Sapulču likuma 15. panta sestā un septītā daļa).

Pieteikuma iesniedzējs izsaka viedokli, ka, ņemot vērā pulcēšanās brīvības fundamentālo raksturu, šo brīvību nedrīkst ierobežot pat tādos gadījumos, kad ar attiecīgo pasākumu saistītie notikumi, kurus organizatori nevar kontrolēt, apdraud sabiedrības drošību. Turklāt valstij esot ne tikai negatīvs pienākums pēc iespējas neiejaukties pulcēšanās brīvības īstenošanā, bet arī pozitīvs pienākums un atbildība rūpēties par to, lai pasākuma norise netiktu traucēta. Arī ASV judikatūrā tiek atzīts, ka prasības attiecībā uz

pasākuma rīkošanu nevarot būt atkarīgas no pasākuma satura, kā arī no iespējamo pretinieku protestiem.

2.7. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Sapulču likuma 15. panta ceturtajā daļā noteiktais aizliegums izsniegt izziņu par pasākuma saskaņošanu vai atteikumu agrāk nekā 10 dienas pirms pasākuma sākuma atbilst leģitīmam mērķim – citu cilvēku tiesību, demokrātiskās valsts iekārtas, sabiedrības drošības, labklājības un tikumības aizsardzība, jo gadījumā, kad pasākums saskaņots agrāk, apstākļi var būtiski mainīties un var rasties nepieciešamība atcelt konkrēto un izdot citu administratīvo aktu. Tomēr šis ierobežojums neesot nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā un neesot samērīgs, jo ievērojami pasliktinot personas stāvokli salīdzinājumā ar iepriekšējo tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru pašvaldības amatpersonai pieteikums par pasākuma rīkošanu bija jāizskata triju dienu laikā. Pieteikumā norādīts, ka iepriekšējais regulējums ļāva personai savlaicīgi plānot ar pasākuma rīkošanu saistītās darbības un nodrošināja efektīvu iespēju pārsūdzēt nelabvēlīgu administratīvo aktu, savukārt spēkā esošais regulējums to neļauj pat tādā gadījumā, ja pieteikums par pasākuma rīkošanu ir iesniegts vairākus mēnešus pirms konkrētā datuma. Šāds ierobežojums negatīvi ietekmējot iespēju īstenot pulcēšanās brīvību, turklāt paaugstinot risku, ka drošības pasākumi netiks pienācīgi sagatavoti.

Pieteikuma iesniedzējs izsaka viedokli, ka šā ierobežojuma mērķi var sasniegt ar citiem līdzekļiem, proti, izmantojot Administratīvā procesa likuma 85. panta otrajā daļā paredzēto iespēju atcelt administratīvo aktu sakarā ar apstākļu maiņu.

2.8. Pieteikumā norādīts, ka Sapulču likuma 16. pantā ietvertais pienākums saņemt pašvaldības izziņu un 18. panta ceturtajā daļā ietvertais pasākuma vadītāja pienākums pēc pašvaldības pārstāvja vai policijas darbinieka pieprasījuma uzrādīt šo izziņu atbilst leģitīmam mērķim – citu cilvēku tiesību, demokrātiskās valsts iekārtas, sabiedrības drošības, labklājības un tikumības aizsardzība, tomēr tie nav nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā un nav samērīgi.

Pieteikuma iesniedzējs izsaka viedokli, ka no Satversmes 103. panta, ja tam tiek piemērota gramatiskā, vēsturiskā, sistēmiskā un teleoloģiskā interpretācijas metode, izrietot tikai tas, ka pulcēšanās brīvības īstenošanas priekšnoteikums ir informēšana par pasākumu (tā iepriekšēja pieteikšana). Kā norāda pieteikuma iesniedzējs, līdz Sapulču likuma grozījumu spēkā stāšanās brīdim Sapulču likuma 12. panta pirmā daļa noteica, ka tādu pasākumu sarīkošanai, kuri atbilst likuma prasībām, nav nepieciešama valsts vai pašvaldības iestāžu atļauja. Taču spēkā esošajā redakcijā Sapulču likuma 16. pants, pretēji Satversmes regulējumam, paredzot pašvaldības pozitīvu darbību (pasākuma atļaušanu). Satversmes 116. pants nevarot aizstāt Satversmes 103. panta kodolā ietverto tiesisko attiecību regulējuma veidu (iepriekšēju pasākuma pieteikšanu) ar citu regulējuma veidu (atļaujas saņemšanu).

Pieteikumā norādīts, ka vairāku Eiropas Savienības dalībvalstu konstitūcijas tieši garantē tiesības uz pulcēšanās brīvību bez jebkādas nepieciešamības saņemt atļaujas, bet citu valstu normatīvajos aktos parasti ir paredzēts, ka pulcēšanās brīvības īstenošanai ir nepieciešams iepriekš informēt vietējo pašvaldību vai policijas iestādi.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – **Saeima** – lūdz Satversmes tiesu atzīt pieteikumu par nepamatotu, bet apstrīdētās normas – par atbilstošām Satversmes 103. pantam, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 11. pantam un Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (turpmāk – Pakts) 21. pantam.

Atbildes rakstā izteikts viedoklis, ka pulcēšanās brīvība no valsts pieprasa galvenokārt to, lai valsts atturētos iejaukties šīs brīvības īstenošanā. Tomēr, ņemot vērā to, ka pulcēšanās laikā varot tikt apdraudēti ne tikai pasākuma dalībnieki, bet arī citas personas un traucēta sabiedriskā kārtība, valstij tiekot uzlikts pozitīvs pienākums. To pieprasot Satversmes 103. un 116. pants, un šā pozitīvā pienākuma īstenošanas pamats esot Sapulču likums,

kura mērķis ir garantēt saprātīgu līdzsvaru starp personas, sabiedrības, kārtības un drošības interesēm. Izstrādājot Sapulču likumu, likumdevējs esot vadījies no lietderības apsvērumiem, lai sasniegtu minēto mērķi.

3.1. Saeima nepiekrīt pieteikuma iesniedzēja viedoklim, ka Sapulču likuma 1. panta ceturtajā daļā ietvertie vārdi “vai citiem atribūtiem” aizskar Satversmes 103. pantā noteiktās pamattiesības. Atbildes rakstā norādīts, ka Sapulču likumā ietvertie terminu skaidrojumi ir relatīvi un to mērķis ir ļoti vispārīgi aprakstīt veidus, kādos persona var īstenot Satversmes 103. pantā minētās tiesības, bet valsts – tai uzliktos pienākumus.

Saeima uzskata, ka pieteikuma iesniedzējs ļoti šauri, gramatiski interpretē Sapulču likuma 1. panta ceturto daļu, turklāt to atrauj no 13. panta pirmās daļas 2. punkta, kas regulē neorganizētu vai publiski neizsludinātu piketu rīkošanu. Neesot pamatotas pieteikuma iesniedzēja bažas par to, ka Sapulču likumā ietvertais piketa skaidrojums varētu pieļaut nepamatotu personas administratīvo sodīšanu, pamatojoties uz Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 174.³ pantu.

Atbildes rakstā izteikts viedoklis, ka ar attiecīgajiem grozījumiem ietverot vārdus “vai citiem atribūtiem” Sapulču likuma 1. panta ceturtajā daļā, tika labota neprecizitāte, kas bija pieļauta Sapulču likuma izstrādāšanas gaitā 1996. – 1997. gadā. Saeima uzskata, ka būtu neloģiski ar vārdu “pikets” saprast tikai tādu pasākumu, kur izmanto lozungu, transparentu vai plakātu, jo tādu pašu iedarbību var panākt arī ar citiem atribūtiem. Ja pulcēšanās ir organizēta vai publiski izsludināta, vairs neesot būtiskas nozīmes tam, kādā veidā tās laikā tiek paustas idejas vai viedokļi. Turklāt, ja Sapulču likuma 1. panta ceturtajā daļā grozījumi nebūtu izdarīti un pasākums būtu pieteikts kā pikets, tā dalībniekiem būtu aizliegts savu ideju un viedokļu paušanai izmantot citādus līdzekļus kā vien lozungus, transparentus vai plakātus. Izdarot grozījumus, likumdevējs esot piedāvājis atvērtu skaidrojumu, kas vairāk atbilst Sapulču likuma mērķim un ļauj risināt atšķirīgas dzīves situācijas.

3.2. Attiecībā uz Sapulču likuma 1. panta ceturtajā daļā ietvertajiem vārdiem “kā arī mutvārdos izteikti atsevišķi saukļi, lozungi vai uzrunas” Saeima norāda, ka pieteikuma iesniedzējs piketu uzskata par vienīgo formu, kādā persona var izteikt idejas un viedokļus, bet nezina kāpēc neatzīst vai negrib atzīt to, ka pastāv arī tiesības rīkot sapulci – pasākumu, kurā parasti tiek teiktas runas un kurā var izmantot dažādu atribūtiķu. Atbildes rakstā izteikts viedoklis, ka Sapulču likuma 1. pantā gājiena, sapulces un piketa skaidrojumi ietverti tāpēc, lai pasākuma rīkotāji varētu izšķirt šādus jautājumus: vai nepieciešams iesniegt pieteikumu par pasākuma rīkošanu, kāds būs pasākuma raksturs, kādus sabiedriskās kārtības, satiksmes traucējumus tas varētu izraisīt u.tml. Ja persona vēlas, lai tiktu teiktas runas, tā piesaka sapulci, bet, ja tā vēlas paust attieksmi citādā veidā, – var rīkot piketu vai gājieni. Tāpēc vien, ka persona kļūdījusies un pieteikusi piketu, likuma norma neesot pretrunā ar augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

Saeima vērs uzmanību uz to, ka Sapulču likuma 1. panta ceturajā daļā “neliek piketa dalībniekiem stāvēt klusu”, jo viņi var paust savu attieksmi citādā formā, nevis tikai runās vai uzrunās. Katrā konkrētajā gadījumā tiek vērtēts, vai pikets nepāraug sapulcē. Saeima uzskata, ka pieteikuma iesniedzējs pārprot šīs tiesību normas saturu, un pieļauj, ka tā varētu tikt nepareizi interpretēta. Tomēr tas vien vēl nenozīmē, ka norma ir pretrunā ar augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Tāpat nevarot piekrist pieteikuma iesniedzēja apgalvojumam, ka šī tiesību norma neļaujot piketa organizatoram un kārtības uzturētājiem pildīt viņiem uzlikto pienākumu, proti, nodrošināt kārtību piketa laikā.

3.3. Saeima uzskata, ka Sapulču likuma 9. panta pirmajā daļā ietvertais ierobežojums, ja vien tiek piemērots pareizi, atbilst samērīguma principam. Šā ierobežojuma leģitīmais mērķis esot garantēt īpaši svarīgu valsts iestāžu netraucētu darbību un preventīvi novērst iespējamus drošības apdraudējumus. Lai pārliecinātos, vai ierobežojums ir samērīgs, esot jānoskaidro, vai šī tiesību norma ir piemērojama elastīgi, proti, tā, lai nepieciešamības gadījumā būtu

pieejams saudzējošāks līdzeklis, ne tikai vispārējs aizliegums pulcēties tuvāk par 50 metriem no attiecīgās iestādes.

Saeima norāda, ka arī, piemēram, ASV un Vācijā pasākuma vietas izvēle tiek ierobežota. Pilnībā atsakoties no aizliegto zonu principa, tajā pašā laikā tiek pieļauta lielāka amatpersonu rīcības brīvība un tās var noteikt, ka pasākumu drīkst rīkot ne tikai 50 metru, bet vēl lielākā un gluži nesaprātīgā attālumā. Tādējādi Latvijā “šajā jūtīgajā jautājumā tika mēģināts rast zināmu līdzsvaru”. Šo līdzsvaru nodrošinot Sapulču likuma 9. panta pirmās daļas otrais teikums. Attiecīgā iestāde pati varot noteikt konkrēto pasākumu rīkošanas vietu, bet likumā paredzēts maksimālais attālums, kādu pieļaujams noteikt. Līdz ar to, pēc Saeimas ieskata, “likums paredz saudzējošu līdzekli un elastīgu risinājumu, lai, sasniedzot leģitīmo mērķi, netiktu nepamatoti ierobežotas personas tiesības”.

3.4. Atbildes rakstā izteikts šāds viedoklis: pat ja Sapulču likuma 12. panta trešās daļas 1. punktā ietvertā tiesību norma, kā šķiet pieteikuma iesniedzējam, ir nepilnīga, tas vēl nenozīmē, ka tā ir pretrunā ar augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Šīs normas jēga un mērķis esot noskaidrot, vai “pasākuma organizators spēj nodrošināt kārtības uzturētāju klātbūtni un vai viņš ir pārliecināts par to, ka kārtības uzturētājs patiešām piekritis pildīt attiecīgos pienākumus”. Tā kā Sapulču likuma 14. panta pirmās daļas 9. punkts atļauj arī pieteikumā par pasākuma rīkošanu norādīt kārtības uzturētājus, ar kuriem nav noslēgts atsevišķs rakstveida līgums, pašvaldības, it īpaši Rīgas dome, pieļauj, ka kārtības uzturētāji – fiziskās personas – var parakstīties uz iesniedzamā pieteikuma par pasākuma rīkošanu. Savukārt tad, ja kārtības uzturētāji ir juridiskās personas vai personu apvienības, tiek pieprasīts rakstveida līgums par kārtības uzturēšanu pasākuma laikā.

Saeima uzsver, ka, veicot “attiecīgās likuma neprecizitātes teleoloģisko redukciju, jāatzīst, ka iesniedzējam faktiski tiek dotas izvēles iespējas”. Tāda arī esot bijusi likumdevēja griba, tiesa gan, Sapulču likuma tekstā tā neesot izteikta precīzi, “taču piemērošanas gaitā šo neprecizitāti var novērst”.

3.5. Saeima norāda, ka Sapulču likuma 13. panta otrā daļa, ja vien tiek pareizi interpretēta un piemērota, nenonāk pretrunā ar augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

Saeima uzskata, ka šī apstrīdētā norma neierobežo spontānu piketu brīvību, turklāt ir nepieciešama citu personu tiesību aizsardzībai. Izmantojot loģikas apsvērumus un modelējot praktisko piemērošanu, varot secināt, ka Sapulču likuma 13. panta otrā daļa nav attiecināma uz piketiem, kuri netiek organizēti vai publiski izsludināti.

Atbildes rakstā norādīts, ka pirms spontāna piketa nevar prognozēt ne tā dalībnieku skaitu, ne precīzu norises vietu, laiku un veidu. Ja šāds pikets notiek, tad policijai esot tiesības noteikt tam saprātīgus ierobežojumus, lai nodrošinātu miermīlīgas pulcēšanās iespējas un sabiedrisko kārtību, kā arī slēgt pasākumu, ja tas neatbilst spontāna piketa pazīmēm un var apdraudēt sabiedrisko kārtību. Savukārt Sapulču likuma 13. panta otrā daļa “pieprasa organizēšanas elementa klātesamību”, tādējādi “Sapulču likuma 13. panta pirmās daļas 2. punktu un tā paša panta otro daļu nevar piemērot kumulatīvi. Šīs normas ir savstarpēji izslēdzošas un viena otru neierobežo.”

Saeima vērš uzmanību arī uz to, ka šajā apstrīdētajā normā ietvertais pienākums pats par sevi nav ierobežojošs. Norma uzliek pienākumu iesniegt pieteikumu par pasākuma rīkošanu, bet neaizliedz rīkot noteikta veida pasākumus. Pienākums iesniegt pieteikumu par pasākuma rīkošanu rodas tikai tad, ja vienlaikus varētu tikt apdraudēta gan transporta, gan gājēju kustība. Grozījumi Sapulču likuma 13. panta otrajā daļā esot izdarīti pēc konkrētiem gadījumiem, kad pasākuma dalībnieki būtiski apdraudējuši arī gājēju kā satiksmes dalībnieku drošību.

3.6. Saeima nepiekrīt pieteikuma iesniedzēja viedoklim, ka Sapulču likuma 14. panta sestās daļas otrajā teikumā ietvertā prasība nodrošināt uz katriem simt dalībniekiem vismaz četrus kārtības uzturētājus gadījumā, kad no kompetentas iestādes saņemta informācija par pasākuma mierīgas un organizētas norises apdraudējumu, ir nesamērīga. Tik masveidīgi pasākumi

tiekot pieteikti salīdzinoši reti, un attiecīgo lēmumu varot pārsūdzēt tiesā kā pasākuma norisei noteiktu ierobežojumu. Pasākuma organizators nevarot ignorēt drošības garantēšanas nepieciešamību un bezatbildīgi to atstāt policijas ziņā; svarīgs esot līdzdarbības pienākums. Šīs apstrīdētās normas tapšanas gaitā esot izteikti viedokļi, ka policija “var nodrošināt aizsardzību “no ārpusē”, bet kārtības uzturētāji to dara “no iekšpusē”” un ka kārtības uzturētāji varētu nodrošināt saikni ar policiju, kuru pasākuma dalībnieki “var uztvert kā naidīgu spēku”, un tādējādi drošības apdraudējumu novēršana būtu labāk koordinēta.

Saeima neapstrīd to, ka valstij ir pozitīvs pienākums nodrošināt pasākuma netraucētu norisi, tomēr norāda, ka aizliegums rīkot pasākumu gadījumā, kad nav iespējams novērst “nevēlamus blakus efektus”, nosakot citu pasākuma norises laiku, vietu vai ilgumu, drošības interešu dēļ ir attaisnojams, ja zaudējums, kas rastos šāda pasākuma rezultātā, būtu lielāks nekā ieguvums. No valsts nevarot prasīt nesaprātīgu resursu un spēka izmantošanu pasākuma drošības garantēšanai. Nevarot piekrist pieteikuma iesniedzējam, kas valsts pozitīvo pienākumu uztver kā pašmērķi, nevis kā līdzekli, kas nodrošina būtisku interešu aizsardzību.

3.7. Atbildes rakstā norādīts, ka Sapulču likuma 15. panta ceturrtās daļas vārdi “ne agrāk kā 10 dienas un” nav pretrunā ar Satversmes 103. pantu. Šis ierobežojums attiecoties nevis uz pieteikuma par pasākuma rīkošanu izskatīšanu, bet gan uz lēmuma pieņemšanu. Lai pārbaudītu, vai pasākums neapdraudēs sabiedrisko drošību vai kārtību, pašvaldība vēršoties Drošības policijā, kuras sniegtā informācija ir balstīta uz operatīvās darbības rezultātiem.

Saeima norāda, ka dažkārt pieteikumi par pasākumu rīkošanu noteiktos datumos tiek iesniegti ilgu laiku iepriekš, bet šajā laikā situācija sabiedriskās drošības un kārtības apdraudējuma ziņā noteikti var mainīties. Ja apstrīdētās normas nebūtu, lēmums par pasākuma saskaņošanu tiktu pieņemts, neizzinot faktiskos apstākļus, bet tas savukārt nonāktu pretrunā ar pašu saskaņošanas mērķi – izvērtēt sabiedriskās drošības un kārtības apdraudējumus. Tādējādi šajā apstrīdētajā normā noteiktais termiņš esot samērīgs pienākumiem, kurus likums

uzliek pašvaldībai, – kvalitatīvi izvērtēt un novērst sabiedriskās drošības un kārtības apdraudējumus, zinot faktiskos apstākļus. Šis termins ne tikai esot lietderīgs apdraudējuma konstatēšanai, bet arī nodrošinot efektīvu un pilnvērtīgu pieteikuma par pasākuma rīkošanu izskatīšanas un lēmuma pieņemšanas procesu. Ja pašvaldība atsevišķos gadījumos lēmuma pieņemšanai izmanto pēdējās ar likumu atvēlētās stundas, tad tas esot nevis likuma trūkums, bet gan piemērošanas jautājums, kas ir pašvaldības kompetencē.

Saeima vērs uzmanību uz šādu apstākli: ja tiktu izmantots pieteikuma iesniedzēja piedāvātais mehānisms faktisko apstākļu maiņas gadījumā atcelt administratīvo aktu par pasākuma saskaņošanu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 85. panta trešo daļu, pašvaldībai būtu jāatlīdzina administratīvā akta adresātam sakarā ar šā akta atcelšanu radušies zaudējumi un personiskais kaitējums. Tādējādi pašvaldībai tiktu uzlikts neīstenojams pienākums vēl ilgi pirms pasākuma paredzēt ar to saistītos apdraudējumus, kā arī finansiāla atbildība.

3.8. Saeima nepiekrīt pieteikuma iesniedzēja viedoklim, ka Sapulču likuma 16. pants ir pretrunā ar Satversmes 103. pantu. Atbildes rakstā norādīts, ka attiecīgās administratīvi tiesiskās attiecības var noregulēt trīs veidos: brīvi, paziņojot vai saņemot atļauju. Tas, ka Satversmes 103. pants paredz “paziņošanas sistēmu”, bet Sapulču likuma 16. pants – “atļauju sistēmu”, esot pieteikuma iesniedzēja pieņēmums, kas izdarīts, gramatiski interpretējot Satversmes 103. panta vārdus “iepriekš pieteiktus”. Pēc Saeimas ieskata, Satversmes 103. panta jēga un mērķis ir tāds, ka valstij nav jāaizsargā pasākumi, kas nav iepriekš pieteikti vai nav miermīlīgi. Minētajā pantā neesot ietverts konkrēts administratīvi tiesisko attiecību noregulējuma veids – nedz “paziņošanas sistēma”, nedz “atļauju sistēma”. Satversmes 103. pants esot izstrādāts, vadoties no Sapulču likuma, arī tā 16. panta redakcijas, un atbilstošākās sistēmas izvēle esot atstāta likumdevēja kompetencē. Arī Konvencijas 11. pants pieļaujot, ka pulcēšanās brīvība varot tikt pakļauta “atļauju sistēmai”.

Saeima norāda, ka arī Satversmes 116. pants pieļauj 103. pantā minēto tiesību ierobežošanu un pieteikuma iesniedzējs neapstrīd šādu ierobežojumu leģitīmo mērķi. Tas vien, ka pasākuma saskaņošana notiek ar atļaujas starpniecību, vēl nenozīmē, ka pašvaldība pārbauda, cenzē vai sankcionē paša pasākuma saturu, jo “atļauja jāsaņem nevis attiecībā uz paužamajiem uzskatiem, bet gan attiecībā uz specifisko vietu, veidu un laiku, kādā šie uzskati tiks pausti”. Tādējādi atļauju sistēmas mērķis pulcēšanās brīvības kontekstā esot sabalansēt dažādās personu brīvības (vārda brīvība, brīvība paust savus uzskatus jebkādā formā) un sabiedrības intereses (kārtība, drošība, citu personu tiesības).

Saeima uzskata: ja pašvaldība varētu izsniegt tikai motivētu atteikumu, nevis izziņu par pasākuma rīkošanu, tad jebkāda kontrole pār pasākuma norises atbilstību likuma prasībām būtu atkarīga vienīgi no pašvaldības un tiesībaizsardzības iestāžu darbinieku spējas reaģēt uz dažādiem pasākumu laikā iespējamajiem notikumiem. Tādējādi tiktu liegta arī iespēja pašvaldībai un pasākuma organizatoram sarunu ceļā vienoties par laika, vietas vai maršruta maiņu, tātad jebkurš konstatētais trūkums varētu tikt novērsts vienīgi pasākuma norises laikā un vietā vai arī pašvaldībai, šo trūkumu konstatējot, būtu automātiski jāaizliedz pasākums.

4. Valsts cilvēktiesību birojs (turpmāk – VCB) savā atzinumā norāda, ka lielākā daļa apstrīdēto normu Sapulču likumā iekļautas ar šā likuma grozījumiem, VCB jau likumprojekta apspriešanas gaitā iebildis pret nesamērīgu papildu ierobežojumu noteikšanu pulcēšanās brīvībai, kā arī iesniedzis savus priekšlikumus, kuri daļēji tika akceptēti Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijā, bet noraidīti atbildīgajā, proti, Aizsardzības un iekšlietu komisijā. Arī pašlaik VCB ir nosūtījis Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijai priekšlikumus grozījumiem likumā, kas paredz mainīt pasākumu organizēšanas kārtību, aizstājot atļauju sistēmu ar pieteikumu sistēmu.

VCB norāda, ka pulcēšanās ir viens no veidiem, kādos indivīds var īstenot savu vārda brīvību. Abas šīs tiesības esot demokrātiskas valsts pamatvērtības un kopā ar biedrošanās brīvību – būtiskākās politiskās tiesības. Šīs tiesības nodrošinot to, ka aktīva pilsoniskā sabiedrība var publiski paust savu viedokli, kā arī līdzdarboties demokrātiskajos procesos.

Kopš 2004. gada 1. janvāra VCB esot saņēmis aptuveni 30 sūdzību par pulcēšanās brīvības ierobežojumiem, galvenokārt sakarā ar jautājumiem, kas “ir aktuāli un plašāk debatēti arī publiskā vidē”. Izskatot sūdzības, VCB pieprasot paskaidrojumus no atbildīgajām amatpersonām, kā arī sniedzot atzinumus pusēm un publiskus viedokļus.

VCB uzskata, ka spēkā esošais tiesiskais regulējums visumā ir nepilnīgs un nesamērīgi ierobežo Satversmē garantētās tiesības. Optimālākais šīs situācijas risinājums būtu būtiski to pārskatīt vai pat izstrādāt jaunu likumu.

4.1. VCB izsaka viedokli, ka Sapulču likuma 1. panta ceturtajā daļā ietvertais aizliegums piketa laikā izteikt mutiskus saukļus, lozungus vai uzrunas ir nesamērīgs un nepamatoti sašaurina jēdziena „pikets” izpratni. Šāda likuma redakcija atvieglojot pasākumu nošķiršanu, tomēr ierobežojot vārda brīvību un jo īpaši spontānu piketu rīkošanu. Šis ierobežojums padarot neefektīvas Satversmē noteiktās tiesības, vājinot piketa būtību un efektu. Tiekot ierobežotas tiesības pievērst uzmanību konkrētajai aktualitātei, un tāpēc esot grūtāk sasniegt piketa mērķi. Saukļi un lozungi, atšķirībā no runām un uzrunām, esot spontāna reakcija uz notiekošo, tāpēc tos grūti izplānot un kontrolēt.

4.2. VCB norāda, ka pulcēšanās brīvības efektīvai nodrošināšanai būtiska ir pasākuma rīkošanas vieta un ļoti bieži personas vēlas, lai viņu pausto viedokli sadzirdētu tieši amatpersonas. Sapulču likuma 9. panta pirmajā daļā ietvertais ierobežojums, kas neļauj rīkot pasākumus tuvāk par 50 metriem no noteiktām ēkām, esot nesamērīgs un būtiski ierobežojot šīs tiesības. Tiekot samazināta iespēja, ka, piemēram, piketā pausto viedokli sadzirdēs attiecīgās

amatpersonas. Gājienu rīkošana daudzviet Rīgas centrā vispār neesot iespējama.

VCB izsaka viedokli, ka nav skaidrs, vai Sapulču likuma 9. panta pirmās daļas otrais teikums piešķir personai subjektīvas tiesības prasīt, lai iestāde ierāda vietu pasākuma rīkošanai tuvāk par šīs pašas daļas pirmajā teikumā minētajiem 50 metriem. Pat ja šādas subjektīvas tiesības personai būtu, neesot skaidrs, kā tās efektīvi īstenot. Līdz ar to nevarot uzskatīt, ka šī norma spēj nodrošināt saudzējošāku minētā ierobežojuma piemērošanu.

4.3. VCB uzskata, ka Sapulču likuma 12. panta trešās daļas 1. punkta prasība pievienot pieteikumam par pasākuma rīkošanu to līgumu kopijas, kurus pasākuma organizators noslēdzis ar kārtības uzturētājiem, ir nesamērīgs administratīvi birokrātisks ierobežojums pulcēšanās brīvības īstenošanai. Sabiedrības drošības aizsardzību pietiekami garantējot arī citas likuma normas, kuras ļauj pārbaudīt kārtības uzturētāja identitāti.

4.4. VCB atzinumā norādīts, ka Sapulču likuma 13. panta otrajā daļā ietvertie vārdi “un gājēju” neatbilst Satversmes 103. pantam. Tas, ka pieteikums par pasākuma rīkošanu iesniedzams ne tikai tad, ja pasākums traucē transporta kustību, bet tad, ja tas var traucēt arī gājēju kustību, faktiski nozīmējot, ka pieteikums jāiesniedz par visiem pasākumiem, kādi vien var notikt publiskā vietā, jo tie vienmēr traucēs gājēju kustību. VCB minētos normas vārdus uzskata par nesamērīgu pulcēšanās brīvības ierobežojumu, jo tie padara gandrīz vai neiespējamu spontānu piketu rīkošanu, lai gan likums būtībā to pieļauj.

4.5. VCB uzskata, ka Sapulču likuma 14. panta sestās daļas otrais teikums rada pasākuma organizētājiem pienākumu pašiem uzņemties atbildību par pasākuma drošību arī tad, ja tā mierīgu norisi apdraud kādi ārēji spēki vai agresīvi pretēju uzskatu paudēji. VCB uzsver, ka Satversmes 103. pants garantē pulcēšanās brīvībai valsts aizsardzību. Fakts, ka citas organizācijas plāno pretējas akcijas, nevarot būt par pamatu miermīlīgas pulcēšanās brīvības īstenošanas aizliegšanai. Valstij esot pozitīvs pienākums gādāt par pasākuma

drošību arī tad, ja lielai sabiedrības daļai nav pieņemamas pasākumā paustās idejas. Līdz ar to, pēc VCB domām, nav tiesiski un samērīgi ar likumu uzlikt pasākuma organizatoram papildu pienākumu un apgrūtinājumu, proti, kārtības nodrošināšanu, ja pasākuma mierīgu norisi apdraud citi sabiedrības locekļi.

4.6. Kā norāda VCB, apstrīdētie Sapulču likuma 15. panta ceturtais daļas vārdi “ne agrāk kā 10 dienas un”, 16. pants un 18. panta ceturtais daļa regulē kārtību, kādā iesniedzami un izskatāmi pieteikumi par pasākumu rīkošanu, tādēļ ir vērtējami kompleksi. Atļaujas saņemšana kā pulcēšanās brīvības īstenošanas priekšnoteikums esot uzskatāma par nepamatotu un nesamērīgu pulcēšanās brīvības ierobežojumu. Pulcēšanās brīvības īstenošanai uzspiestā atļauju sistēma esot “sociālistiskās sistēmas mantojums”, un līdzīga kārtība vēl esot saglabāta vienīgi Lietuvā un Baltkrievijā. Par Satversmei un starptautiskajām tiesību normām atbilstošāku būtu atzīstama kārtība, kas balstītos uz šādu principu: ja pasākuma organizators, iepriekš piesakot pasākumu, nav saņēmis motivētu atteikumu, tad uzskatāms, ka pasākuma rīkošana ir atļauta.

5. Latvijas cilvēktiesību centrs (turpmāk – LCC) savā atzinumā norāda, ka tam Sapulču likuma grozījumu tapšanas gaitā bijuši iebildumi pret daudziem priekšlikumiem un vairākkārt LCC viedoklis arī ņemts vērā.

5.1. LCC uzskata, ka, papildinot Sapulču likuma 1. panta ceturto daļu ar vārdiem “vai citiem atribūtiem”, tika formāli paplašināts piketa definīcijai atbilstošo pasākumu klāsts, tomēr piketa būtība ir nevis tajā izmantotā atribūtika, bet gan konkrētas idejas paušana. Savukārt grozījums Sapulču likumā neesot sašaurinājis iespēju paust noteiktas idejas. LCC izsaka viedokli, ka šī norma pati par sevi nav pretrunā ar augstāka juridiskā spēka tiesību normām, un pieļauj, ka iepriekšējā redakcija ļāva tehniski apiet likuma normu un izvairīties no tā, ka publisks pasākums, kura laikā faktiski tika pausti viedokļi un idejas, tiktu traktēts kā pikets.

5.2. LCC norāda, ka, precizējot piketa definīciju un Sapulču likuma 1. panta ceturto daļu papildinot ar vārdiem “kā arī mutvārdos izteikti atsevišķi saukļi, lozungi vai uzrunas”, tika sašaurināts to pasākumu loks, kuri līdz šim atbilda piketa definīcijai. Ja piketa laikā tiek izteikti saukļi, tad saskaņā ar spēkā esošo likuma redakciju attiecīgais pasākums drīzāk esot sapulce, kuras rīkošanai jāpieprasa izziņa. Pat ja šādu saukļu vai lozungu izteikšana nebija plānota, bet kāds piketa dalībnieks to tomēr dara, tad šo dalībnieku vai organizatoru varot sodīt administratīvi.

LCC vērš uzmanību uz to, ka piketa mērķis ir izteikt viedokļus un idejas un šā mērķa īstenošanai ir nepieciešama vārda brīvība, kas ietver gan izteikumu būtību, gan arī izpausmes formu. Šī brīvība esot paredzēta arī Sapulču likuma 19. pantā, kas noteic, ka pasākumos pastāv vārda un valodas brīvība. Neesot pamatoti atļaut viedokļa paušanu rakstveidā, bet aizliegt šo viedokli paust mutvārdos. Būtiska piketa funkcija demokrātiskā sabiedrībā esot iedzīvotāju spontāna vai tūlītēja reakcija uz notikumiem vai to attīstību, bet apstrīdētā norma šo reakciju liedzot. Arī gluži praktiski neesot iespējams ievērot šādu ierobežojumu, “pēc būtības – pilnīgu klusumu”. Administratīvo pārkāpumu skaits šādos pasākumos pieaugšot, nevis samazināšoties, kā to vēlējies panākt likumdevējs.

5.3. Lai vārda brīvība ciešā saistībā ar pulcēšanās brīvību būtu efektīva un īstenojama, esot jānodrošina, “lai pasākumi būtu redzami un dzirdami mērķauditorijai”. Sapulču likuma 9. panta pirmajā daļā esot uzskaitītas tieši tās valsts un pašvaldību iestādes, par kuru darbību vai attieksmi iedzīvotājiem ir svarīgi izteikt savu viedokli. Vai 50 metru attālums no apstrīdētajā normā minētajām iestādēm ir samērīgs – tas esot jāizvērtē atsevišķi katrai iestādei, ņemot vērā tās fizisko novietojumu. Būtu jāņem vērā arī citi apstākļi. Piemēram, neesot pamatots vienāds pasākumu regulējums darbdienās un brīvdienās.

LCC arī vērš uzmanību uz to, ka Sapulču likuma 9. panta otrajā daļā ir noteikts pienākums nodrošināt brīvu pieeju un piebraukšanu valsts un

pašvaldību iestādēm, tātad šādi traucējumi nebūtu pieļaujami arī tad, ja nebūtu noteikts 50 metru attālums.

5.4. LCC uzskata, ka Sapulču likuma 12. panta trešās daļas 1. punkta prasība iesniegt ar kārtības uzturētājiem noslēgto līgumu ir loģiska, ja jau likums paredz, ka pasākuma organizators ir atbildīgs par kārtības nodrošināšanu pasākuma laikā un pasākuma rīkošanai jāiesniedz pieteikums. Tomēr līguma slēgšana esot problemātiska vairākos aspektos.

Pirmkārt, tas ir papildu apgrūtinājums, ja organizators var nodrošināt kārtību, arī neslēdzot īpašu līgumu ar kārtības uzturētājiem. Otrkārt, ja arī līgums ir noslēgts līdz brīdim, kad pieteikums par pasākuma rīkošanu tiek iesniegts, tad līdz pasākuma norises laikam tas var tikt grozīts vai atcelts. Treškārt, ja no pašvaldības netiek saņemta izziņa par pasākuma rīkošanu, organizatora saistības ar kārtības nodrošinātājiem paliek spēkā.

Līdz ar to esot apšaubāma attiecīgās prasības lietderība, jo tiekot ierobežots to personu loks, kuras spēj efektīvi īstenot savas tiesības uz miermīlīgu pulcēšanos.

5.5. LCC norāda, ka 13. panta otrajā daļā ietvertie vārdi “un gājēju” nesamērīgi ierobežojot 13. panta pirmās daļas 2. punkta normu, kas noteic, ka spontānu piketu rīkošanai pieteikums nav jāiesniedz. Piketam, lai tas sasniegtu savu būtiskāko mērķi, esot jānotiek publiskā vietā, kur atrodas arī citi cilvēki. Neesot iespējams iedomāties, ka pikets absolūti nemaz netraucētu gājēju kustību. Tādējādi saskaņā ar šīs apstrīdētās normas prasībām pieteikums esot iesniedzams par jebkuru piketu, un šāds spontānas pulcēšanās iespējas ierobežojums nesamērīgi aizskarot pulcēšanās brīvību.

5.6. LCC uzskata, ka ar Sapulču likuma 14. panta sestās daļas otro teikumu pasākuma organizatoram tiek uzlikta pārāk liela atbildības nasta, kaut arī principā atbildība par kārtības uzturēšanu nav pretrunā ar pulcēšanās brīvību. No Satversmes 103. panta formulējuma izrietot, ka arī pati demokrātiskā valsts ir atbildīga par pulcēšanās brīvības efektīvu īstenošanu. Ja kompetentām valsts iestādēm esot informācija par iespējamajiem pasākuma

traucējumiem, kas tomēr nav tik nopietni, lai pasākumu aizliegtu, tad atbildība par pasākuma netraucētu norisi esot jāuzņemas valstij. Tas izrietot arī no Sapulču likuma 3. panta trešās daļas, kas noteic, ka valsts ne tikai nodrošina pulcēšanās iespējas, bet arī gādā, lai pulcēšanās netiktu traucēta.

5.7. LCC norāda, ka 15. panta ceturtās daļas vārdi “ne agrāk kā 10 dienas un”, no vienas puses, liedz pasākuma organizatoram savlaicīgi plānot iespējamās pārmaiņas pasākuma norisē, ja apstākļi ir mainījušies. No otras puses, ja apstākļi, kas varētu ierobežot pasākuma pieļaujamību, ir mainījušies, tad tos paredzēt vairāk nekā 10 dienas iepriekš esot nereāli. LCC uzskata, ka jebkuram pulcēšanās ierobežojumam, kas izpaužas kā izziņas neizsniegšana, katrā ziņā ir jābūt izņēmumam un jāpamatojas uz konkrētu legītīmu mērķi un samērīgu lēmumu, tāpēc arī laika posms izziņas saņemšanai pirms plānotā pasākuma ir individuāli vērtējams. Tādēļ 10 dienu termiņš nepamatoti ierobežojot pulcēšanās brīvību un neesot nepieciešams. Ja apstākļi būtiski mainījušies, izziņas izsniedzējs varot iepriekšējo lēmumu atcelt.

5.8. LCC izsaka viedokli, ka Sapulču likuma 16. pants neatbilst Satversmes 103. pantā un Latvijai saistošos starptautiskajos dokumentos noteiktajām pulcēšanās brīvības normām. Satversmes 103. pantam atbilstu tāda kārtība, ka nekāda atļauja nav nepieciešama. Šāds regulējums Sapulču likuma 12. panta pirmajā daļā arī pastāvēja līdz attiecīgo grozījumu izdarīšanai, tomēr tad likums saturēja pretrunīgas normas. Ar Sapulču likuma grozījumiem pretrunas tika novērstas, tomēr likumdevējs, izslēdzot no likuma 12. panta pirmo daļu, ir sašaurinājis Satversmes 103. pantā ietverto pamattiesību īstenošanas iespējas, kā arī pats savu iepriekšējo nodomu.

LCC atzinumā norādīts: pat tad, ja pieņem, ka apstrīdētajā normā, proti, Sapulču likuma 16. pantā ietvertajam ierobežojumam ir legītīms mērķis – sabiedriskās drošības un kārtības garantēšana, šāda norma tomēr nav nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā. Daudzās valstīs nekādas atļaujas pasākuma rīkošanai netiekot prasītas, taču atbildīgajām iestādēm esot iespēja nepieciešamības gadījumā noteikt ierobežojumus, ja vien tiem ir šauri

interpretēts, leģitīms un reāls pamats. Šādā veidā īstenota valsts un pašvaldības ierobežojošās pulcēšanās brīvības īstenošanā esot mazāk ierobežojoša un pietiekama, lai garantētu sabiedrisko drošību un kārtību.

5.9. Sapulču likuma 18. panta ceturtā daļa, pēc LCC viedokļa, uzliekot pasākuma vadītājam neproporcionālu pienākumu un bez leģitīma mērķa ierobežojot viņa rīcības brīvību miermīlīgas pulcēšanās organizēšanā. Ja izziņa ir izsniegta, tad pašvaldība acīmredzot esot informēta par pasākumu un tā rīkotājiem. Tieši pašvaldībai, nevis pasākuma organizatoriem, esot jāuzņemas atbildība par policijas informēšanu un konsultēšanos ar policiju.

Secinājumu daļa

I

6. Satversmes 103. pants noteic: „Valsts aizsargā iepriekš pieteiktu miermīlīgu sapulču un gājienu, kā arī piketu brīvību.”

Tā kā šajā pantā ir nostiprināta pulcēšanās brīvība, tas nozīmē, ka šī brīvība tiek atzīta par vienu no personas pamattiesībām un demokrātiskas sabiedrības vērtībām. Pulcēšanās brīvība ir būtisks tiesiskas valsts funkcionēšanas priekšnosacījums.

Tā kā pulcēšanās brīvība ir atzīta par konstitucionāla ranga vērtību, valsts varas pienākums ir nodrošināt šīs brīvības īstenošanu.

7. Pulcēšanās brīvība līdztekus biedrošanās brīvībai un vārda brīvībai pieder pie būtiskākajām personas politiskajām tiesībām.

Satversmes 103. pants nodrošina personas subjektīvās tiesības piedalīties miermīlīgos gājienu, sapulcēs un piketos un brīvi paust savus uzskatus un viedokli. Pulcēšanās brīvība sekmē personas politiskās aktivitātes izpausmi valstī.

Pulcēšanās brīvība ir būtisks demokrātiskas sabiedrības elements, kas nodrošina sabiedrības iespēju ietekmēt politiskos procesus, tostarp arī kritizējot

valsts varu un protestējot pret valsts rīcību. Īstenojot Satversmes 103. pantā paredzētās tiesības, personas var kopīgi apspriest nozīmīgas problēmas, izteikt atbalstu valsts īstenotajai politikai vai arī to nosodīt. Pulcēšanās brīvība nodrošina personām iespēju darīt zināmu plašākai sabiedrībai savu viedokli vai uzskatus.

Kā atzinuši ārvalstu tiesību eksperti, vērtējot Sapulču likuma regulējumu, iespējas efektīvi izmantot tiesības uz miermīlīgu pulcēšanos, kā to paredz Satversmes 103. pants, ļauj pilsoniskās sabiedrības locekļiem piedalīties valsts politikā un sabiedriskajās lietās. Bez tam šīs tiesības kopā ar citām līdzīgām tiesībām (piemēram, vārda brīvība, preses brīvība) kļūst par instrumentu, ko cilvēki var izmantot, lai paustu savu neapmierinātību ar to, ka netiek ievērotas citas Satversmē nostiprinātās personu pamattiesības (*sk. Ziņojuma par likumu „Par gājieniem, sapulcēm un piketiem” 2. lpp. // lietas materiālu 3. sējuma 96. lpp.*).

8. Pieteikuma iesniedzējs lūdz izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību ne vien Satversmes 103. pantam, bet arī Latvijai saistošajām starptautisko tiesību normām – Konvencijas 11. pantam un Pakta 21. pantam.

8.1. Konvencijas 11. pants noteic:

„1. Ikvienam cilvēkam ir tiesības uz miermīlīgu pulcēšanās un biedrošanās brīvību, ieskaitot tiesības dibināt arodbiedrības un iestāties tajās, lai aizstāvētu savas intereses.

2. Šo tiesību izmantošanu nevar pakļaut nekādiem ierobežojumiem, izņemot tos, kas noteikti ar likumu un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts vai sabiedrības drošības intereses, nepieļautu nekārtības vai noziedzīgus nodarījumus, aizsargātu veselību vai tikumību, vai citu cilvēku tiesības un brīvības. Šis pants neliedz noteikt likumīgus ierobežojumus šo tiesību izmantošanā personām, kas ir bruņoto spēku, policijas vai valsts pārvaldes sastāvā.”

Savukārt Pakta 21. pants paredz, ka „tiek atzītas tiesības rīkot miermīlīgas sapulces. Šo tiesību izmantošanā nav nekādu ierobežojumu,

izņemot tos, kas paredzēti saskaņā ar likumu un kas demokrātiskā sabiedrībā nepieciešami valsts vai sabiedrības kārtības interesēs, iedzīvotāju veselības un tikumības vai citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai”.

8.2. Satversmes tiesa jau vairākkārt secinājusi, ka likumdevēja mērķis nav bijis pretstatīt Satversmē ietvertās pamattiesību normas starptautiskajām cilvēktiesību normām. Pienākums izmantot starptautiskās normas Satversmē noteikto pamattiesību interpretācijā izriet no Satversmes 89. panta, kas noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem, t.i., Latvijai saistošajām starptautisko tiesību normām.

No šā panta redzams, ka, pieņemot Satversmes 8. nodaļu „Cilvēka pamattiesības”, likumdevējs tiecies panākt Satversmē noteikto pamattiesību normu harmoniju ar starptautisko cilvēktiesību normām, nevis to pretnostatījumu (*sk. Satversmes tiesas 2000. gada 30. augusta sprieduma lietā Nr. 2000-03-01 secinājumu daļas 5. punktu un Satversmes tiesas 2002. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2001-08-01 secinājumu daļas 3. punktu*).

Konvencija un Pakts, kā arī šo abu starptautisko cilvēktiesību dokumentu piemērošanas prakse ietekmē Satversmē ietverto pamattiesību un tiesiskas valsts principu interpretāciju. Latvijai saistošās starptautiskās cilvēktiesību normas un to piemērošanas prakse konstitucionālo tiesību līmenī kalpo kā interpretācijas līdzeklis, lai noteiktu pamattiesību un tiesiskas valsts principu saturu un apjomu, ciktāl tas nenoved pie Satversmē ietverto pamattiesību samazināšanas vai ierobežošanas (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 secinājumu daļas 5. punktu*).

Līdz ar to apstrīdēto normu atbilstība Konvencijas 11. pantam un Pakta 21. pantam analizējama kopsakarā ar Satversmes 103. pantu.

9. Valsts var noteikt pamattiesību, tostarp arī pulcēšanās brīvības, īstenošanas kārtību un ierobežojumus. Tādā veidā valsts nodrošina attiecīgās

pamattiesības izmantošanu, kā arī aizsargā citu personu tiesības un pārējās konstitucionālās vērtības.

Tomēr nav pieļaujama patvaļīga pamattiesību ierobežošana. Tās var ierobežot tikai Satversmē noteiktajos gadījumos, ja to prasa svarīgu sabiedrības interešu aizsardzība un ja tiek ievērots samērīguma princips (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2005-24-01 8. punktu*).

Neraugoties uz pulcēšanās brīvības īpašo nozīmi, tā tomēr nav absolūta. Satversmes 116. pants *expressis verbis* noteic, ka personas tiesības, kas noteiktas Satversmes 103. pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai nodrošinātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Līdz ar to pulcēšanās brīvību var ierobežot, ja vien ierobežojumi ir noteikti ar pienācīgā kārtā pieņemtu likumu svarīgu interešu, t.i., leģitīma mērķa labad un ir samērīgi (proporcionāli) ar šo mērķi.

Tas nozīmē, ka valsts varas institūcijām vajadzētu pēc iespējas izvairīties no nevajadzīgiem pulcēšanās brīvību apgrūtinājošiem ierobežojumiem.

Šī atziņa ir formulēta arī administratīvo tiesu praksē: “Viens no pulcēšanās brīvības pamatmērķiem ir brīvi ļaut personām publiski un kopīgi paust savu viedokli sabiedrībai, pievēršot tās uzmanību atsevišķām problēmām. Šī ir viena no svarīgākajām personas brīvībām, un ierobežojumi pulcēšanās brīvības īstenošanā ir nosakāmi ļoti uzmanīgi” (*Administratīvās apgabaltiesas 2004. gada 23. augusta sprieduma lietā Nr. 143/AA751-04/4 16. punkts // Satversmes tiesas lietas Nr. 2005-18-01 materiālu 98. lpp.*).

10. Apstrīdētās normas ir ietvertas Sapulču likumā. Gan 1997. gada 16. janvāra Sapulču likums, gan arī 2003. gada 10. aprīļa, 2004. gada 18. marta un 2005. gada 2. novembra grozījumi Sapulču likumā, kuri attiecas uz apstrīdētajām normām, ir pieņemti un izsludināti pienācīgā kārtībā.

Tāpēc, vērtējot katru apstrīdēto normu atsevišķi, nav nepieciešams katru reizi pārbaudīt, vai tajā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtā pieņemtu likumu.

II

11. Sapulču likuma 1. pantā likumdevējs ir ietvēris jēdzienu „sapulce”, „gājiens” un „pikets” legāļdefinīcijas. Tās konkretizē Satversmes 103. pantā lietotos jēdzienus. Taču, kā norādīts Saeimas atbildes rakstā, arī šīs definīcijas ir visnotaļ relatīvas (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 44. lpp.*). Tāpēc precīza jēdzienu „sapulce”, „gājiens” un „pikets” izpratne var veidoties tikai tiesību normu piemērošanas un jo īpaši administratīvo tiesu praksē.

Parasti Satversmē ietvertie jēdzieni tiek konkretizēti legāļdefinīciju formā ar mērķi normatīvi interpretēt šos abstraktos jēdzienus, lai atvieglotu tiesību piemērotāju darbu.

Tomēr atsevišķos gadījumos ir iespējams, ka likumdevējs, likumdošanas ceļā konkretizējot kādu Satversmē ietvertu jēdzienu, definīcijā iestrādā tādus nosacījumus, kas pēc būtības ierobežo personai Satversmē noteiktās pamattiesības.

12. Sapulču likuma 1. panta ceturrtā daļa noteic, ka „pikets ir pasākums, kura laikā viens vai vairāki cilvēki publiskā vietā ar plakātiem, lozungiem vai transparentiem, vai citiem atribūtiem pauž kādas idejas un viedokļus, bet kura gaitā netiek teiktas runas, kā arī mutvārdos izteikti atsevišķi saukļi, lozungi vai uzrunas”.

Šajā normā ir apstrīdēti vārdi „vai citiem atribūtiem”. Piketa legāļdefinīcijā šie vārdi tika iekļauti ar 2005. gada 2. novembra grozījumiem Sapulču likumā.

12.1. Saeimas Juridiskās komisijas protokoli liecina, ka jēdzienu „pikets” sākotnēji bija paredzēts definēt šādi:

„Pikets – pasākums, kura laikā cilvēki, stāvot publiskā vietā, ar plakātiem, lozungiem vai transparentiem pauž savu viedokli, protestu vai prasības, bet kura laikā netiek teiktas runas” (*Latvijas Republikas 6. Saeimas Juridiskās komisijas 1996. gada 12. marta sēdes protokols Nr. 39 // lietas materiālu 2. sējuma 10. lpp.*).

Jau apspriežot Sapulču likuma 1997. gada 16. janvāra redakciju Saeimas Juridiskās komisijas sēdēs tika izteikti iebildumi pret pārāk šauru piketa definīciju.

Ministru prezidenta biedrs Ziedonis Čeveris iesniedza priekšlikumu šo definīciju precizēt, Sapulču likuma projekta 1. panta ceturtajā daļā izslēdzot vārdus „stāvot publiskā vietā, ar plakātiem, lozungiem vai transparentiem” un vārdus „prasības vai protestu, bet kura laikā netiek teiktas runas” (*lietas materiālu 2. sējuma 52. lpp.*). Pamatojot šo priekšlikumu, Ministru prezidenta biedra padomnieks Linards Muciņš Juridiskās komisijas sēdē norādīja, ka likumprojektā jēdziens „pikets” traktēts pārāk šauri, proti, definīcija „neietver gadījumus, kad viedokļa paušana piketa laikā notiek nevis ar plakātiem, lozungiem vai transparentiem, bet citādiem līdzekļiem, piemēram, attiecīgi ģērbjoties, aizlīmējot muti u.c.” (*Latvijas Republikas 6. Saeimas Juridiskās komisijas 1996. gada 29. maija sēdes protokols Nr. 75 // lietas materiālu 2. sējuma 28. lpp.*). Tomēr šis priekšlikums tika noraidīts.

12.2. Šāda komisijas lēmuma rezultātā līdz 2005. gada 2. novembrim, kad tika pieņemti grozījumi Sapulču likuma 1. panta ceturtajā daļā, bija izsmeloši uzskaitīti atribūti, kurus varēja izmantot piketa laikā, proti, plakāti, lozungi un transparenti. Ņemot vērā, ka par citu atribūtu izmantošanu teorētiski pastāvēja iespēja piketa dalībniekus sodīt par Sapulču likuma neievērošanu, Saeima ar 2005. gada 2. novembra grozījumiem Sapulču likumā paplašināja piketa definīciju, atsakoties no izsmeloša skaidrojuma. Tā vietā normā ietverts atvērts jēdziena skaidrojums (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 45. lpp.*).

Arī LCC uzskata, ka šis grozījums paplašina piketa legāldefinīciju un nav uzskatāms par tādu, kas ierobežotu personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 65. lpp.*).

Tādējādi Sapulču likuma 1. panta ceturtajā daļā ietvertie vārdi „vai citiem atribūtiem” atbilst Satversmes 103. pantam.

13. Pieteikuma iesniedzējs apstrīdējis arī Sapulču likuma 1. panta ceturtajā daļā ietvertos vārdus „kā arī mutvārdos izteikti atsevišķi saukļi, lozungi vai uzrunas”.

13.1. Ar 2005. gada 2. novembra grozījumiem Sapulču likuma 1. panta ceturtajā daļā ietverot liegumu piketa laikā izteikt saukļus, lozungus vai uzrunas, likumdevējs ir sašaurinājis piketa jēdzienu, kā arī ierobežojis personas tiesības piketa laikā. Tā kā šajā gadījumā, definējot Satversmes 103. pantā lietoto jēdzienu „pikets”, ir noteikts pulcēšanās brīvības ierobežojums, nepieciešams izvērtēt, vai šādam ierobežojumam ir leģitīms mērķis un vai pats ierobežojums ir samērīgs.

13.2. Sapulču likuma 2005. gada grozījumu projekts liecina, ka likuma 1. panta ceturtajā daļā vārdi „kā arī mutiski izteikti atsevišķi saukļi, lozungi vai uzrunas” ietverti pēc deputāta Mihaila Pietkeviča priekšlikuma, kas atbildīgajā komisijā tika atbalstīts, tā sākotnējo tekstu precizējot (*sk. lietas materiālu 3. sējuma 65. lpp.*). Pamatojot savu priekšlikumu, deputāts Aizsardzības un iekšlietu komisijas sēdē uzsvēra, ka piketa būtība nav runāšanā, jo tad jau tas nav pikets (*sk. Saeimas Aizsardzības un iekšlietu komisijas 2005. gada 26. oktobra sēdes protokolu Nr. 252 // lietas materiālu 3. sējuma 35. lpp.*).

Arī Saeimas atbildes rakstā norādīta šā Sapulču likuma 1. panta ceturtais daļas papildinājuma jēga, proti, skaidri norobežot piketu no citas pulcēšanās brīvības īstenošanas formas – sapulces, kuras gaitā tiek teiktas runas. Pulcēšanās brīvības īstenošanas formu norobežošana ir saistīta ar nepieciešamību pašvaldības amatpersonām noskaidrot pieteiktā pasākuma raksturu, kā arī to, vai pasākumā tiks izmantota skaņu pastiprinoša aparatūra un kādi varētu būt sabiedriskās drošības un satiksmes traucējumi (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 45. lpp.*).

Lai pamattiesības ierobežojums būtu attaisnojams, tam ir jākalpo noteiktam leģitīmam mērķim – aizsargāt citas konstitucionāla ranga vērtības

(sk. Satversmes tiesas 2005. gada 22. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-19-01 9. punktu). Pulcēšanās brīvības, tostarp arī piketu brīvības, īstenošanai ierobežojumus var noteikt, lai nodrošinātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Gan likumdevēja mērķis, pieņemot apstrīdētos grozījumus Sapulču likuma 1. panta ceturtajā daļā, gan arī Saeimas atbildes rakstā paustais viedoklis liecina, ka, šos grozījumus pieņemot, likumdevējs ir tiecies precīzi norobežot piketu no citām pulcēšanās brīvības īstenošanas formām, jo īpaši sapulces.

13.3. Sapulču likuma 1. panta otrās daļas pirmais teikums noteic, ka „sapulce ir organizēta pulcēšanās nolūkā tikties ar cilvēkiem un izteikt kādas idejas un viedokļus”. Savukārt Sapulču likuma 1. panta ceturtajā daļā lietoti četri jēdzieni – „saukļi”, „lozungi”, „uzrunas” un „runas”, lai norādītu uz tām mutvārdu formām, kuras ir aizliegtas piketos. Secināms, ka pikets no sapulces atšķiras pēc tā, vai attiecīgajā pasākumā ir plānotas runas.

Sapulces definīcijā lietotais formulējums „izteikt kādas idejas un viedokļus” nevar tikt analizēts atrauti no cita sapulces nolūka, proti, „tikties ar cilvēkiem”. Sapulce ir tāda pulcēšanās brīvības īstenošanas forma, ka personas satiekas, lai savstarpēji apmainītos ar viedokļiem un idejām. Sapulces jēga ir tās dalībnieku iekšējā komunikācija. Savukārt piketa mērķis ir piesaistīt citu personu, tostarp valsts amatpersonu, uzmanību tā dalībnieku paustajai idejai vai viedoklim. Dalībnieku grupa tai nepiederušo personu uzmanību savām idejām var piesaistīt gan ar plakātu, lozungu, transparentu vai citu atribūtu izmantošanu, gan arī vārdiski paužot konkrētu informāciju. Taču vārdiskā informācija ir vērsta uz āru, tā ir adresēta citām personām.

Aizliegums piketa laikā izteikt saukļus, lozungus vai uzrunas ir vērtējams atsevišķi attiecībā uz katru verbālās komunikācijas formu.

13.4. Saukļi un lozungi ir spontāna reakcija uz notiekošo, vārda brīvības spontāna izpausme atšķirībā no runām vai uzrunām, kuras iepriekš tiek gatavotas. Tāpat ar īsu un kodolīgu saukli vai lozungu piketa dalībnieki var pievērst apkārtējo cilvēku uzmanību konkrētajai sabiedriskās dzīves problēmai

vai paust nosodījumu par notiekošo. Līdz ar to liegums izteikt mutvārdos atsevišķus saukļus vai lozungus padara Satversmē noteiktās tiesības neefektīvas un iluzoras. Tādēļ pamatots ir VCB ierosinājums nošķirt aizliegumu izteikt saukļus un lozungus no aizlieguma teikt uzrunas (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 76. lpp.*).

Arī Saeimas atbildes rakstā ir norādīts, ka piketa dalībniekiem nav jāievēro pilnīgs klusums, piketa dalībnieki var paust savu attieksmi arī mutvārdos (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 46. lpp.*). Pēc Satversmes tiesas ieskata, tieši saukļi un lozungi ir šīs pieļaujamās vārda brīvības izpausmes formas, kad verbālā komunikācija ir vērsta uz citu personu uzmanības piesaistīšanu, nevis iekšēju grupas sazināšanos, apspriežoties un debatējot par kādu aktuālu problēmu.

Var piekrist pieteikuma iesniedzēja paustajam viedoklim, ka liegums piketa laikā mutvārdos izteikt saukļus vai lozungus nenodrošina nevienas citas konstitucionāla ranga vērtības aizsardzību. Saikļu un lozungu izteikšana mutvārdos pati par sevi neapdraud demokrātisko valsts iekārtu, citu cilvēku tiesības, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 3. lpp.*). Savukārt tas nozīmē, ka šim ierobežojumam nav leģitīma mērķa.

Līdz ar to Sapulču likuma 1. panta ceturrtās daļas vārdi „kā arī mutvārdos izteikti atsevišķi saukļi, lozungi” neatbilst Satversmes 103. pantam.

14. Latviešu literārajā valodā jēdzieniem „lozungs”, „sauklis” un „uzruna” ir katram savs noteikts saturs. „Lozungs” ir „aicinājums, uzsaukums, kurā kodolīgi izteikta ideja, doma, arī uzdevums, politiska prasība” (*Latviešu valodas vārdnīca. Rīga: Avots, 2006, 607. lpp.*) Savukārt „sauklis” ir „uzsaukums, aicinājums; īsi izteikta galvenā doma, ideja” (*turpat, 971. lpp.*). Turpretī „uzruna” ir „īsa runa, ievada vārdi, ar kuriem (kāds) vēršas pie klausītājiem” (*turpat, 1134. lpp.*).

14.1. Latvijā pulcēšanās brīvība kā vienots veselums netiek konstitucionāli aizsargāta atšķirībā no vairuma demokrātisko valstu (*sk., piemēram, Igaunijas Republikas Konstitūcijas 47. panta pirmo daļu, Lietuvas Republikas Konstitūcijas 36. pantu, Polijas Republikas Konstitūcijas 57. pantu, Vācijas Federatīvās Republikas Pamatlikuma 8. pantu, Itālijas Republikas Konstitūcijas 17. pantu u.c.*). Arī Satversmes II daļas projekta 97. pants paredzēja, ka pilsoņiem ir tiesības sapulcēties (*sk. Latvijas Satversmes sapulces V sesijas 2. sēdes 1922. gada 18. janvāra stenogrammu*). Turpretī Satversmes 103. pantā ir paredzēta konkrētu pulcēšanās brīvības īstenošanas formu – sapulču, gājienu un piketu – aizsardzība. Tādēļ ir pieļaujams, ka katrai pulcēšanās brīvības īstenošanas formai, ņemot vērā tās specifiku, tiek noteikts atsevišķs tiesiskais regulējums.

14.2. Tā kā runu teikšana, proti, sapulcējušos personu iekšējā komunikācija, ir sapulces pazīme, likumdevējs pamatoti noteicis, ka piketa gadījumā šāda iekšēja komunikācija nav pieļaujama. Ja personas vēlas sazināties savā starpā un apspriest kādu aktuālu jautājumu, tām jāpieteic sapulce, nevis pikets. Piketam kā pulcēšanās brīvības īstenošanas formai ir savi mērķi, kuru sasniegšanai runu teikšana nav nepieciešama.

Atšķirībā no „lozungiem” un „saukļiem” „uzrunas” kā verbālās komunikācijas līdzeklis nav skaidri un precīzi norobežojamas no „runām”. Uzrunas lielā mērā ir runas paveids („īsa runa”) un nav vērstas uz garāmgājēju uzmanības piesaistīšanu, bet drīzāk piemērotas sapulcējušos personu savstarpējai viedokļu apmaiņai. Līdz ar to no Sapulču likuma 1. panta otrās daļas pirmā teikuma loģikas izriet, ka uzrunu teikšana, tāpat kā runu teikšana, jau šobrīd ir sapulces kā pulcēšanās brīvības īstenošanas formas pazīme. Tādēļ likumdevējs pamatoti ir aizliedzis piketa laikā teikt uzrunas.

Tādējādi Sapulču likuma 1. panta ceturtais daļas vārdi „vai uzrunas” atbilst Satversmes 103. pantam.

III

15. Sapulču likuma 16. pants noteic, ka „pasākumu rīkot nedrīkst, ja organizatoram nav izsniegta izziņa, kas apliecina, ka pašvaldībai nav iebildumu pret pasākuma rīkošanu”. Savukārt Sapulču likuma 18. panta ceturtnā daļa paredz: „Pasākuma vadītājam ir jābūt klāt pašvaldības amatpersonas izsniegtajai izziņai, kas apliecina, ka pašvaldībai nav iebildumu pret pasākuma rīkošanu, un pēc pašvaldības pārstāvja vai policijas darbinieka pieprasījuma tā jāuzrāda.”

Pieteikuma iesniedzējs apstrīd šajās normās noteiktā pienākuma saņemt „izziņu, kas apliecina, ka pašvaldībai nav iebildumu pret pasākuma rīkošanu” atbilstību Satversmes 103. pantam.

16. Lai persona varētu veikt kādas darbības, tostarp īstenot konstitūcijā noteiktās pamattiesības, valsts var noteikt gan iepriekšējas paziņošanas pienākumu, gan arī pienākumu pirms kādas darbības veikšanas saņemt kompetento institūciju iepriekšēju atļauju (*sk.: Paine F. J. Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības. Vācijas Administratīvā procesa likums. Rīga: Tiesu Namu Aģentūra, 2002, 143. lpp.*).

Gan pienākums iepriekš paziņot par kādas darbības veikšanu (paziņošanas sistēma), gan arī pienākums saņemt atļauju (atļauju sistēma) ir pamattiesību ierobežojums. Tādēļ nevar piekrist administratīvo tiesu praksē izteiktajam secinājumam, ka „ar priekšrakstu par pienākumu pieteikt sarīkojumu zem klajas debess netiek ierobežotas tiesības uz pulcēšanos” (*Administratīvās apgabaltiesas 2004. gada sprieduma lietā Nr. 143/AA858-04/3 13. punkts // lietas materiālu 1. sējuma 145. lpp.*).

17. Lai pārbaudītu, vai apstrīdētās normas atbilst Satversmes 103. pantam, nepieciešams noskaidrot, kāda pulcēšanās brīvības īstenošanas sistēma ir paredzēta Satversmes 103. pantā un kādu sistēmu paredz Sapulču likums.

18. Satversmes 103. pants noteic, ka “valsts aizsargā iepriekš pieteiktu miermīlīgu sapulču un gājienu, kā arī piketu brīvību”, t.i., pulcēšanās brīvību iespējams īstenot, attiecīgo pasākumu iepriekš piesakot.

Latviešu literārajā valodā ar jēdzienu „ieteikt” apzīmē pienākumu „oficiāli paziņot, darīt zināmu (piem., kādas darbības sākumu)” (*Latviešu valodas vārdnīca. Rīga: Avots, 2006, 847. lpp.*). Šajā jēdzienā neietilpst pienākums saņemt iepriekšēju atļauju, lai īstenotu savas pamattiesības.

Līdz ar to varētu secināt, ka Satversme pulcēšanās brīvības īstenošanai paredz paziņošanas sistēmu. Tomēr gramatiskā iztulkošanas metode ir tikai pirmā no iztulkošanas metodēm, un nav pareizi vadīties vienīgi pēc tiesību normas vārdiskās jēgas (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 22. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2004-25-03 6. punktu*). Tādēļ nepieciešams noskaidrot jēdziena „ieteikts” saturu, izmantojot arī citas iztulkošanas metodes.

19. Nosacījums, ka pulcēšanās brīvību var īstenot pēc iepriekšējas pieteikšanas, Latvijas konstitucionālajās tiesībās tika ietverts vēl pirms Satversmes 8. nodaļas pieņemšanas 1998. gadā.

19.1. Jau 1922. gadā Satversmes sapulce bija iecerējusi konstitucionālā līmenī nostiprināt pulcēšanās brīvības garantijas. Satversmes II daļas projekta 97. pants paredzēja: „Pilsoņiem ir tiesība, iepriekš pieteicot attiecīgajai iestādei, kā slēgtās telpās, tā arī zem klajas debess sasaukt sapulces un mierīgi, bez ieročiem sapulcēties.”

Apspriežot šo normu Satversmes sapulcē, par vārdiem „ieteicot” izvērās debates. Satversmes sapulces loceklis Fēlikss Cielēns ierosināja izslēgt minētos vārdus un „ievest Latvijā tādu praksi, tādu sapulču sasaukšanas veidu, kāds pastāv Anglijā. Anglijā pastāv noteikumi par sapulcēm, ka tās var notikt bez kaut kādas iepriekšējas pieteikšanas vai paziņošanas policijai, vai citai kādai valsts iestādei” (*Latvijas Satversmes sapulces V sesijas 2. sēdes 1922. gada 18. janvāra stenogramma*).

Pret šo F. Cielēna priekšlikumu Satversmes izstrādāšanas komisijas vārdā izteicās Jānis Purgals, citastarp sniedzot jēdziena „iepriekš pieteicot” skaidrojumu. J. Purgals uzsvēra, ka Satversmes izstrādāšanas komisija ir apsvērusi F. Cielēna priekšlikumu un to noraidījusi, jo „vismaz kārtības labā būtu jāzina, kāda sapulce notiks, lai tādā kārtā netraucētu satiksmi un būtu vajadzīgā garantija, ka miers un kārtība tiktu ieturēta” (*Latvijas Satversmes sapulces V sesijas 2. sēdes 1922. gada 18. janvāra stenogramma*).

Tādējādi ir secināms, ka pulcēšanās brīvības īstenošanai bija paredzēts noteikt iepriekšējas paziņošanas, nevis atļauju sistēmu.

19.2. Tā kā Satversmes sapulce nepieņēma Satversmes II daļu, Saeima, vēlēdamās nodrošināt pulcēšanās brīvības aizsardzību, 1923. gadā pieņēma likumu, kas regulēja šīs brīvības īstenošanas kārtību (*Likums par sapulcēm // Valdības Vēstnesis, 1923. gada 18. jūlijs, Nr. 153*).

Likums par sapulcēm paredzēja paziņošanas sistēmu, bet īpašos gadījumos – atļauju sistēmu. Likuma tekstā paziņošanas sistēmas apzīmēšanai lietots jēdziens „iepriekšēja pieteikšana”, savukārt par atļauju sistēmas pastāvēšanu liecina atsevišķās normās lietotais jēdziens „atļauja”.

Saskaņā ar Likuma par sapulcēm 1. panta piezīmi atļauja bija vajadzīga ārzemnieku rīkotajām sapulcēm un gājieniem. Tāpat atļauja bija nepieciešama „sapulcēm zem klajas debess ceturtdaļas kilometru attālumā no Saeimas sēžu vietas pa sēžu laiku” (likuma 4. pants) un „gājieniem pa ielām un laukumiem” (likuma 17. pants). Citos gadījumos rīkotais pasākums bija iepriekš jāpieteic, ja vien likums tieši neparedzēja pretējo, proti, ka iepriekšēja pieteikšana vai atļauja nav nepieciešama (likuma 3. un 19. pants).

19.3. Arī pēc valsts neatkarības atjaunošanas konstitucionāla ranga aktos un to projektos par pulcēšanās brīvību likumdevējs izmantoja jēdzienu „iepriekš pieteikts”.

1991. gadā izstrādātā Latvijas Republikas Pamatlikuma pārejas periodam projekta 46. panta pirmās daļas pirmais teikums noteica: „Valsts garantē iepriekš pieteiktu miermīlīgu sapulču, mītiņu, ielu gājienu un demonstrāciju brīvību.” Lai nerastos šaubas par jēdziena „iepriekš pieteikts”

saturu, projekta 46. panta pirmās daļas otrajā teikumā bija īpaši uzsvērts: „To rīkošanai valsts institūciju atļauja nav nepieciešama” (*Latvijas Republikas Pamatlikums pārejas periodam // Diena, pielikums „Likumi, lēmumi, oficiālie dokumenti”, 1991. gada 12. jūlijs, Nr. 26*).

Līdzīgu pulcēšanās brīvības izpratni apliecina arī 1991. gada 10. decembra konstitucionālais likums „Cilvēka un pilsoņa tiesības un pienākumi” (*sk.: Konstitucionālais likums „Cilvēka un pilsoņa tiesības un pienākumi” // Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 1992. gada 30. janvāris, Nr. 4*). Kad konstitucionālā likuma projekts tika iesniegts Augstākajai padomei, tā 32. panta pirmajā daļā bija paredzēts: „Valsts garantē iepriekš pieteiktu miermīlīgu sapulču, mītiņu, ielu gājienu un demonstrāciju brīvību. To rīkošanai valsts institūciju atļauja nav nepieciešama.” Otrajā lasījumā pēc referenta priekšlikuma likuma 32. panta pirmās daļas otrais teikums tika izslēgts. Referents Kārlis Liepiņš savu priekšlikumu pamatoja šādi: “Jo pirmajā teikumā taču jau ir teikts, ka valsts garantē, un tad viss ir kārtībā. Un tādu aizliegumu vai faktiski atļauju jau neviens nav prasījis pat tajos grūtajos laikos pirms pāris gadiem” (*Latvijas Republikas Augstākās padomes 1991. gada 21. novembra sēdes stenogramma*). Šo priekšlikumu Augstākās padomes deputāti akceptēja, un iepriekš citētais konstitucionālā likuma 32. panta pirmās daļas otrais teikums netika pieņemts. Taču šī norma tika noraidīta nevis tādēļ, ka deputāti būtu akceptējuši atļauju sistēmu, bet gan tieši pretēja iemesla dēļ – pēc deputātu ieskata, vārdi “iepriekš pieteiktu” skaidri apliecināja, ka jebkāda atļauju sistēma ir pilnībā izslēgta.

Tādējādi pulcēšanās brīvības kontekstā Latvijas konstitucionālajās tiesībās jēdzienam „iepriekš pieteikts” ir senas tradīcijas un skaidrs saturs.

20. Latvijai saistošajās starptautiskajās cilvēktiesību normās nav izdarīta nekāda izvēle par labu paziņošanas vai atļauju sistēmai. Ne Konvencijas 11. pants, ne arī Pakta 21. pants *expressis verbis* šo jautājumu neizšķir, proti, pulcēšanās brīvības īstenošanas kārtības noteikšana tiek atstāta dalībvalstu ziņā.

Eiropas Cilvēktiesību komisija, interpretējot Konvencijas 11. pantu, ir secinājusi, ka atļauju sistēmas noteikšana pati par sevi nenozīmē šā panta pārkāpumu, ja vien šī sistēma ir attaisnojama [sk.: *Appl 8191/78, Rassemblement Jurassien Unité v Switzerland, 17 DR 93 (1979)*].

Turpretī Pakta piemērošanas praksē ir izkristalizējusies atziņa, ka prasība saņemt iepriekšēju atļauju neatbilst Pakta 21. pantam. Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību komiteja noslēguma secinājumos vairākkārt atsevišķām valstīm ir norādījusi, ka atļauju sistēma nelabvēlīgi ietekmē pulcēšanās brīvības īstenošanu, un ieteikusi šajā jomā veikt uzlabojumus [sk., piemēram, *Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību komitejas noslēguma secinājumus par Korejas Republikas (A/47/40 (1992) 113, §§ 517 – 518), Tanzānijas (A/48/40, vol. I (1993) 35, §§ 185, 188) un Baltkrievijas (A/53/40, vol. I. (1998) 26, §§ 145, 154) ziņojumu par Paktā paredzēto saistību izpildi*].

Latvijai saistošās starptautisko tiesību normas un to piemērošanas prakse neliecina par obligātu valsts pienākumu atteikties no atļauju sistēmas pulcēšanās brīvības īstenošanā. Savukārt Satversmes 103. pantā ir izdarīta izvēle par labu paziņošanas sistēmai (sk. *šā sprieduma 19. punktu*).

Atļauju sistēmu pulcēšanās brīvības īstenošanā var ieviest, tikai izdarot grozījumus Satversmes 103. pantā. Paziņošanas sistēma nodrošina personai plašākas iespējas īstenot attiecīgo pamattiesību nekā atļauju sistēma. Šajā gadījumā jāsecina, ka Satversme garantē plašāku pamattiesības aizsardzību.

21. Sapulču likumā *expressis verbis* nav paredzēts personas pienākums saņemt atļauju pulcēšanās brīvības īstenošanai.

Secinājums, ka ir nepieciešama atļauja, izriet no Sapulču likuma 16. pantā lietotā jēdziena „izziņa, kas apliecina, ka pašvaldībai nav iebildumu pret pasākuma rīkošanu”, jo šādas izziņas esamība ir pulcēšanās brīvības īstenošanas priekšnoteikums. Arī Sapulču likuma III nodaļas „Pieteikumu iesniegšana” normas kopumā liecina par atļauju sistēmu kā pulcēšanās brīvības īstenošanas priekšnoteikumu.

21.1. Tas, ka Sapulču likums paredz atļauju sistēmu, izriet arī no deputātu debatēm Saeimā.

Tā, piemēram, deputāts Pēteris Simsons, debatējot par deputāta Arvīda Ulmes izdošanu administratīvā soda uzlikšanai, uzsvēra: „Satversmes 103.pants saka skaidri un gaiši: “Valsts aizsargā iepriekš pieteiktu miermīlīgu sapulču un gājienu, kā arī piketu brīvību.” Vai Arvīds pieteica šo gājienu, šo pasākumu? Jā, viņš to pieteica, bet viņš to pieteica tikai tad, kad izrādījās, ka tiesa ir atcēlusi aizliegumu rīkot geju gājienu. Līdz ar to viņš nokavēja noteikto termiņu. Šeit rodas pretruna starp Satversmi un likumu. Izrādās, likums prasa, lai viņš saņemtu atļauju no pašvaldības” (*Latvijas Republikas 8. Saeimas rudens sesijas otrās sēdes 2005. gada 15. septembra stenogramma*).

Arī apspriežot 2005. gada 2. novembra grozījumus Sapulču likumā, vairāki Saeimas deputāti debatēs norādīja, ka Sapulču likumā ir paredzēta atļauju sistēma un tas neatbilst Satversmes 103. pantam (*sk. Latvijas Republikas 8. Saeimas rudens sesijas septītās sēdes 2005. gada 13. oktobra stenogrammu*).

21.2. Ir jābūt saņemtai izziņai, kas apliecina, ka pašvaldība neiebilst pret pasākuma rīkošanu. Šīs izziņas saņemšana ir obligāts pasākuma rīkošanas priekšnoteikums. Tas nozīmē, ka ir jāsaņem atļauja, lai varētu rīkot pasākumu. Likumdevējs gan normā nav lietojis jēdzienu „atļauja”, taču „izziņas, kas apliecina, ka pašvaldība neiebilst pret pasākuma rīkošanu” būtība un tiesiskās sekas norāda, ka šāda izziņa ir uzskatāma par atļauju.

Arī Saeimas atbildes rakstā tiek atzīts, ka Sapulču likumā ir iestrādāta atļauju sistēma (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 54. lpp.*). Šāds secinājums izriet arī no 2005. gada 2. novembra grozījumiem Sapulču likumā, kad likumdevējs izslēdza 12. panta pirmo daļu, kas noteica: „Sapulču, gājienu un piketu sarīkošanai, ja tie atbilst šā likuma prasībām, nav nepieciešama valsts vai pašvaldību iestāžu atļauja.”

Līdz ar to nav šaubu, ka Sapulču likumā ir iestrādāta atļauju sistēma.

22. Sapulču likums paredz atļauju sistēmu pulcēšanās brīvības īstenošanā. Savukārt Satversmes 103. pants paredz, ka pulcēšanās brīvība īstenojama, to iepriekš pieteicot, t.i., paredz paziņošanas sistēmu.

Gan paziņošanas sistēma, gan atļauju sistēma ir pulcēšanās brīvības ierobežojums. Šie ierobežojumi ir savstarpēji izslēdzoši, proti, abi vienlaikus nevar pastāvēt, nedz arī regulēt kādas pamattiesības īstenošanu.

Parasti konstitūcija atstāj likumdevēja ziņā konkrēto pamattiesību satura un robežu noteikšanu. Šajā gadījumā pamattiesības ir spēkā “pēc likuma mērauklas” un pamattiesību satura konkretizācija vai ierobežošana ir atkarīga no likumdevēja gribas (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2005-24-01 8. punktu*). Tomēr konstitūcijā var būt noteikti konkrēti pamattiesību ierobežojumi. Ja šāds tiešs ierobežojums konstitūcijā ir ietverts, Satversmes piemērotāji nedrīkst lemt par attiecīgās pamattiesības papildu vai citādu ierobežošanu ar parastu likumu [*sk.: Plakane I. Pamattiesību ierobežošana Satversmē // Jurista Vārds, 2003. gada 8. aprīlis, Nr. 14(272)*].

Šāds tiešs, konstitūcijā noteikts pamattiesību ierobežojums ir Satversmes 103. pantā paredzētā uz pulcēšanās brīvības īstenošanu attiecinātā paziņošanas sistēma. Ja Satversmes 103. pantā no iespējamiem diviem variantiem (paziņošanas sistēma vai atļauju sistēma) kā pulcēšanās brīvības ierobežojums ir izraudzīta paziņošanas sistēma, tad likumdevējs šo konstitucionālo ierobežojumu nevar ignorēt un noteikt cita veida ierobežojumus. Šādā gadījumā likumdevējam ir pienākums konstitucionālo ierobežojumu konkretizēt likumā.

Līdz ar to Sapulču likumā noteiktā atļauju sistēma neatbilst Satversmes 103. pantam.

23. Atļauju sistēma ir paredzēta ne vien pieteikuma iesniedzēja apstrīdētajās normās – Sapulču likuma 16. pantā un 18. panta ceturtajā daļā. Arī Sapulču likuma 15. un 17. pants ir cieši saistīti ar atļauju sistēmu.

Tā kā atļauju sistēma neatbilst Satversmes 103. pantam, tad par neatbilstošām Satversmes 103. pantam atzīstamas visas Sapulču likuma normas, kas veido vienotu šīs sistēmas regulējumu.

23.1. Satversmes 103. pants uzliek likumdevējam pienākumu pieņemt tādas Sapulču likuma normas, kas ievieš paziņošanas sistēmu. Šīs sistēmas mērķis ir noteikt personām, kas vēlas īstenot pulcēšanās brīvību, pienākumu iepriekš par to paziņot atbildīgajām institūcijām, lai tās varētu veikt netraucētas pasākuma norises nodrošināšanai nepieciešamās darbības un aizsargāt personu drošību.

Jāņem vērā: paziņošanas sistēma nenozīmē, ka pašvaldībai vai citām valsts institūcijām būtu liegts iejaukties pulcēšanās brīvības īstenošanā. Likumdevējam ir jāparedz saprātīgs paziņošanas sistēmas mehānisms, kas sevišķos gadījumos ļauj pieteikto pasākumu aizliegt vai arī tā norisi pārtraukt.

Šo mehānismu nosakot, ir jāievēro Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (turpmāk – EDSO) vadlīniju projektā ieteiktā prezumpcija, ka visos gadījumos priekšroka dodama pasākuma rīkošanai (*sk.: Draft OSCE/ODIHR Guidelines for Drafting Laws Pertaining to the Freedom of Assembly // http://www.osce.org/documents/odihr/2004/10/3776_en.pdf, p. 9).*

23.2. Papildus tam jāņem vērā, ka iepriekšējās pieteikšanas pienākums attiecas tikai uz gājieniem un sapulcēm. Satversmes 103. pants konstruēts tā, ka saiklis „kā arī” atdala piketu brīvību no sapulču un gājēju brīvības.

Satversmes 103. panta projekts sākotnējā redakcijā paredzēja: „Valsts aizsargā iepriekš pieteiktu miermīlīgu sapulču, mītiņu un demonstrāciju brīvību.” Atbildīgā Saeimas komisija, izskatot šo projektu, nolēma Satversmes 103. pantā vārdus „mītiņu un demonstrāciju” aizstāt ar vārdiem „gājēju un piketu”. Savukārt deputāts Antons Seiksts pēc tam ierosināja atdalīt ar saikli „kā arī” piketus no pārējām pulcēšanās brīvības īstenošanas formām, „lai nesaprastu, ka katrs pikets ir jāpiesaka” (*Latvijas Republikas Satversmes otrās daļas projekta – Par cilvēktiesībām – izstrādes komisijas 1997. gada 22. septembra sēdes protokols Nr. 17 // lietas materiālu 3. sējuma 10. lpp.*).

Tādējādi secināms, ka Satversmes 103. pants neparedz pienākumu iepriekš pieteikt jebkuru piketu. Tas ir jāņem vērā, ieviešot Sapulču likumā paziņošanas sistēmu.

IV

24. Sapulču likuma 15. panta ceturajā daļā noteic, ka „pēc tam, kad pašvaldības amatpersona izskatījusi pieteikumu par sapulces, gājiena vai piketa rīkošanu, tā ne agrāk kā 10 dienas un ne vēlāk kā 48 stundas pirms pasākuma sākuma veic vienu no šādām darbībām:

- 1) izsniedz izziņu, kas apliecina, ka pašvaldībai nav iebildumu pret pasākuma rīkošanu;
- 2) izsniedz izziņu, kas apliecina, ka pašvaldībai nav iebildumu pret pasākuma rīkošanu, nosakot ierobežojumus pasākuma rīkošanai;
- 3) izsniedz motivētu atteikumu”.

24.1. Pieteikuma iesniedzējs apstrīdējis Sapulču likuma 15. panta ceturtajā daļā ietvertos vārdus „ne agrāk kā 10 dienas un”. Tomēr no pieteikuma izriet, ka šā termiņa pārsūdzēšanas mērķis ir panākt, lai atteikuma gadījumā varētu nodrošināt efektīvu tiesas kontroli un labvēlīga tiesas sprieduma gadījumā – sarīkot plānoto pasākumu paredzētajā laikā un vietā. Lai pilnīgi apsvērtu šo pieteikuma iesniedzēja argumentu, nepieciešams kompleksi izvērtēt pašvaldības amatpersonas lēmuma pieņemšanai Sapulču likuma 15. panta ceturtajā daļā noteikto termiņu.

Personu tiesības ierobežo minētajā normā noteiktais termiņš kopumā, jo nosacījums, ka lēmumu var pieņemt ne vēlāk kā 48 stundas pirms plānotā pasākuma, arī nenodrošina efektīvu tiesas aizsardzību.

Plaša pašvaldības amatpersonas rīcības brīvība attiecībā uz lēmuma pieņemšanas termiņu būtiski apgrūtina pulcēšanās brīvības īstenošanu. Nepamatota atteikuma gadījumā plānotais pasākums var nenotikt, jo Sapulču likuma 15. panta ceturtajā daļā paredzētie termiņi apgrūtina savlaicīgu tiesas kontroli.

24.2. Sapulču likuma 17. panta otrā daļa noteic, ka Administratīvā rajona tiesa personu pieteikumus par Sapulču likuma 15. panta ceturtajā daļā paredzētajiem pašvaldības amatpersonas lēmumiem izskata triju dienu laikā no pieteikuma saņemšanas dienas. Sapulču likuma 17. panta ceturta daļa noteic, ka šāds Administratīvās rajona tiesas spriedums ir izpildāms nekavējoties.

Administratīvo tiesu praksē pamatoti secināts, ka likums noteic saīsinātu pieteikuma izskatīšanas termiņu, lai nodrošinātu savlaicīgu tiesas kontroli, proti, lai pēc tiesas nolēmuma personai vēl būtu iespējas sarīkot sev vēlamajā laikā sapulci, gājieni vai piketu (*sk. Administratīvās rajona tiesas 2006. gada 20. janvāra sprieduma lietā Nr. A42231605 (A669-06/6) 6. punktu // lietas materiālu 1. sējuma 161. lpp.*).

Arī EDSO vadlīniju projektā īpaši uzsvērts, ka nodrošināt tiesas kontroli, ļaujot personai pārsūdzēt tai noteiktos pulcēšanās brīvības ierobežojumus, vēl ir par maz. Nepieciešams, lai tiesas kontrole būtu savlaicīga, proti, lieta tiktu izskatīta un tiesas nolēmums pasludināts līdz plānotajam sapulces, gājiena vai piketa laikam un personām saglabātos iespēja sev vēlamajā apjomā īstenot pulcēšanās brīvību, ja tiesa noteiktos ierobežojumus atzinusi par prettiesiskiem (*sk.: Draft OSCE/ODIHR Guidelines for Drafting Laws Pertaining to the Freedom of Assembly // http://www.osce.org/documents/odihhr/2004/10/3776_en.pdf, p. 11*).

Līdz ar to izvērtējama Sapulču likuma 15. panta ceturtajā daļā noteikto termiņu atbilstība Satversmes 103. pantam saistībā ar Satversmes 92. panta pirmo teikumu, kas paredz personas tiesības uz taisnīgu tiesu.

24.3. No Saeimas atbildes raksta izriet, ka attiecīgais ierobežojums ir noteikts ar mērķi nodrošināt sabiedrisko drošību un kārtību.

Pēc Saeimas ieskata, šāds termiņš ir nepieciešams, lai pašvaldības amatpersona iegūtu informāciju par to, vai pasākuma rīkošana paredzētajā laikā un vietā neapdraudēs sabiedrisko kārtību vai drošību. Ja pašvaldības amatpersona pieņemtu lēmumu pirms Sapulču likuma 15. panta ceturtajā daļā noteiktā termiņa, tad pastāvētu risks, ka līdz pasākuma sākumam drošības un

sabiedriskās kārtības apdraudējums varētu mainīties, un šīs pārmaiņas varētu būt par pamatu atļaujas neizsniegšanai (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 52. lpp.*).

24.4. Saeimas atbildes rakstā īpaši norādīts, ka Sapulču likuma 15. panta ceturtajā daļā noteiktais termiņš nodrošina efektīvu un pilnvērtīgu pieteikuma izskatīšanas un lēmuma pieņemšanas procesu (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 52. lpp.*).

Lai tiesas kontrole būtu efektīva, Sapulču likuma 17. panta ceturtajā daļā paredzētais tiesas spriedums ir jāpieņem vismaz divdesmit četras stundas pirms plānotā pasākuma sākuma. Tiesai pieteikums jāizskata triju dienu laikā no pieteikuma saņemšanas dienas. Papildus tam pieteikuma iesniedzējam ir nepieciešams laiks, lai iepazītos ar viņam nelabvēlīgo pašvaldības amatpersonas lēmumu un sastādītu pieteikumu tiesai, kā arī, ja nepieciešams, konsultētos ar juristiem.

Iespējams konstatēt, ka Sapulču likuma 15. panta ceturtajā daļā noteiktais termiņš konstruēts tā, lai privātpersonas tiesības vērsties tiesā būtu apgrūtinātas. Tas lielā mērā padara iluzoras Satversmē paredzētās tiesības uz efektīvu tiesas aizsardzību. Ievērojot laiku, kas pieteikuma iesniedzējam nepieciešams pieteikuma sastādīšanai un iesniegšanai, pašvaldības amatpersonai lēmums būtu jāpieņem ne vēlāk kā četras dienas pirms pasākuma sākuma, lai nodrošinātu Sapulču likuma 17. panta efektīvu īstenošanu.

24.5. Tiesību norma nav izprotama ārpus tās funkcionēšanas, kura norit tiesību jābūtības saskarsmē ar esamību (*sk. Satversmes tiesas 2003. gada 6. oktobra sprieduma lietā Nr. 2003-08-01 secinājumu daļas 4. punktu*). Līdz ar to ir nepieciešams izvērtēt Sapulču likuma 15. panta ceturtais daļas piemērošanas praksi.

Lietas materiāliem ir pievienoti vairāki Rīgas domes izpilddirektora lēmumi, kas atspoguļo normas piemērošanas praksi. Šī prakse liecina, ka pašvaldības amatpersonas mēdz lēmumus pieņemt arī tā, ka personai vairs nepietiek laika pieteikuma iesniegšanai tiesā (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 98. – 126. lpp.*). Piemēram, persona 2006. gada 7. martā iesniedza pieteikumu, lai rīkotu gājienu 2006. gada 16. martā. Rīgas domes izpilddirektors 2006. gada

14. martā pieņēma lēmumu par atteikumu saskaņot šo pasākumu (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 98. lpp.*). Administratīvā rajona tiesa, ievērojot Sapulču likumā noteiktos pieteikuma izskatīšanas termiņus, spriedumu šajā lietā taisīja 2006. gada 22. martā, t.i., vairākas dienas pēc tam, kad persona bija iecerējusi rīkot gājieni (*sk. lietas materiālu 4. sējuma 1. lpp.*).

24.6. Analizējot Sapulču likuma 15. panta ceturtajā daļā noteikto termiņu, iespējams secināt, ka tas ļauj pašvaldības amatpersonai liegt rīkot pasākumu plānotajā laikā ne vien ar motivētu atteikumu (Sapulču likuma 15. panta ceturtais daļas 3. punkts), bet arī ar nepamatotu atteikumu. Tā kā Latvijā vēl efektīvi nefunkcionē atlīdzinājuma piedziņa par personas pamattiesību aizskārumpu, apstrīdētā norma ļauj pašvaldībām izvairīties no tām nevēlamu pasākumu atļaušanas.

Nav iespējams atzīt, ka Sapulču likuma 15. panta ceturtajā daļā noteiktajam termiņam ir leģitīms mērķis. Ne sabiedriskās kārtības, ne arī sabiedrības drošības interesēs nav tiesas kontroles novilcināšana un labas pārvaldības principam neatbilstošu lēmumu pieņemšana. Apstrīdētā norma ir formulēta tā, ka nenodrošina savlaicīgu un efektīvu tiesas kontroli.

Līdz ar to Sapulču likuma 15. panta ceturtajā daļā ietvertie vārdi „ne agrāk kā 10 dienas un ne vēlāk kā 48 stundas pirms pasākuma sākuma” neatbilst Satversmes 103. pantam saistībā ar Satversmes 92. pantu.

V

25. Sapulču likuma 9. panta pirmā daļa: „Sapulces, piketus un gājienu aizliegts rīkot tuvāk par 50 metriem no Valsts prezidenta rezidences, Saeimas, Ministru kabineta, pašvaldību domju (padomju) ēkām, tiesām, prokuratūras, policijas, ieslodzījuma vietu un ārvalstu diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību ēkām. Sapulču un piketu rīkošanai šo ēku tuvumā attiecīgās institūcijas, izņemot diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības, var ierādīt īpašas vietas arī tuvāk par 50 metriem.”

Pieteikuma iesniedzējs apstrīdējis Sapulču likuma 9. panta pirmajā daļā ietverto regulējumu kopumā.

26. Var piekrist Saeimas atbildes rakstā paustajam viedoklim, ka Sapulču likuma 9. panta pirmajā daļā noteikto ierobežojumu mērķis ir garantēt īpaši svarīgu valsts iestāžu netraucētu darbību, kā arī preventīvi novērst iespējamus drošības apdraudējumus (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 47. lpp.*).

Tā kā Sapulču likuma 9. panta pirmajā daļā minēto iestāžu un institūciju netraucētas darbības nodrošināšana atbilst arī citu personu interesēm, normā noteiktie ierobežojumi ļauj sasniegt vienlaikus divus leģitīmos mērķus, proti, aizsargāt gan citu cilvēku tiesības, gan arī sabiedrības drošību.

27. Samērīguma princips prasa ievērot saprātīgu līdzsvaru starp sabiedrības un personas interesēm, ja publiskā vara ierobežo personas tiesības un likumiskās intereses.

Lai konstatētu, vai samērīguma princips ir ievērots, jānoskaidro, vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, vai nav saudzējošāku līdzekļu šā mērķa sasniegšanai un vai likumdevēja rīcība ir atbilstoša jeb proporcionāla. Ja, izvērtējot tiesību normu, tiek atzīts, ka tā neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, tā neatbilst arī samērīguma principam un ir prettiesiska (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 19. marta sprieduma lietā Nr. 2001-12-02 secinājumu daļas 3.1. punktu*).

28. Ar apstrīdēto normu 50 metru aizlieguma zona noteikta gan ap valsts un pašvaldību institūciju ēkām, gan arī ap ārvalstu diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību ēkām.

Tā kā šāds aizliegums rīkot sapulces, gājienus un piketus tuvāk nekā 50 metrus no ārvalstu diplomātiskajām un konsulārajām pārstāvniecībām varētu būt Latvijas valsts starptautisko saistību izpildes komponents, nepieciešams noskaidrot, vai Latvijas valsts pienākuma aizsargāt ārvalstu diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības saturu.

28.1. 1961. gada Vīnes konvencijas par starptautiskajiem diplomātiskajiem sakariem 22. panta otrā daļa paredz, ka „uzņemošajai valstij ir īpašs pienākums veikt visus atbilstošos pasākumus, lai aizsargātu pārstāvniecības telpas pret jebkādu ielaušanos vai zaudējumu nodarīšanu un lai novērstu jebkādu pārstāvniecības miera traucējumu vai tās cieņas aizskārums”.

Līdzīga satura pienākums uzņemošajai valstij paredzēts arī 1963. gada Vīnes konvencijā par starptautiskajiem konsulārajiem sakariem, proti, šīs konvencijas 31. panta trešā daļa noteic, ka „uzņemošajai valstij ir īpašs pienākums veikt visus atbilstošos pasākumus, lai aizsargātu konsulārās iestādes telpas pret jebkādu ielaušanos vai zaudējumu nodarīšanu un lai novērstu jebkādu konsulārās iestādes miera traucēšanu vai tās cieņas aizskaršanu”.

Latvija ir ratificējusi abas Vīnes konvencijas, tādēļ tās Latvijai ir saistošas kā starptautisko līgumu tiesību normas.

28.2. Abās Vīnes konvencijās ir paredzēts īpašs valsts pienākums veikt nepieciešamās darbības, lai aizsargātu ārvalstu diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību telpas.

Starptautisko tiesību komisijas Diplomātisko attiecību konvencijas projekta komentārā norādīts, ka valstij, lai tā izpildītu šo aizsardzības pienākumu, ir jāveic īpaši pasākumi, kas prasa vēl apjomīgāku rīcību par vispārējo pienākumu nodrošināt kārtību valstī [sk.: *Draft Articles on Diplomatic Intercourse and Immunities, With Commentaries, (1958) // Yearbook of the International Law Commission, 1958, Vol.II, p. 95, Article 20, Commentary 3*]. Identisks teksts ietverts arī Konsulāro attiecību konvencijas projekta komentārā [*Draft Articles on Consular Relations, with Commentaries (1961) // Yearbook of the International Law Commission, 1961, Vol.II, p.109, Article 30, Commentary 3*].

Norāde uz „īpašas aizsardzības” pienākumu Vīnes konvencijā par diplomātisko aizsardzību tika iekļauta pēc Starptautiskās tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas tiesneša sera Džeralda Ficmorisa (*Sir Gerald Fitzmaurice*) ieteikuma, lai nošķirtu valstu īpašo pienākumu aizsargāt ārvalstu diplomātiskās

pārstāvniecības no vispārēja pienākuma aizsargāt ārvalstu pilsoņus un viņu īpašumu (sk.: *Yearbook of the International Law Commission, 1957, p. 63*).

Tiesību zinātnē ir atzīts, ka pienākums „veikt visus atbilstošos pasākumus” nav absolūts pienākums (sk.: *Denza E. Diplomatic Law. 2nd ed. Oxford: Clarendon Press, 1998, p. 139*). Amerikas Savienoto Valstu, Apvienotās Karalistes, Austrālijas, Nīderlandes un Vācijas prakse liecina, ka šīs valstis lielākoties ir spējušas līdzsvarot personu vārda un pulcēšanās brīvību ar valsts pienākumu aizsargāt vēstniecības. Arī diskusijas Starptautisko tiesību komisijā neliecina par vēlmi iekļaut Vīnes konvencijās absolūtu diplomātisko pārstāvniecību aizsardzības pienākumu. Pienākums aizsargāt vēstniecību nebūt nav pienākums izolēt to no sabiedrības viedokļa paušanas (sk.: *ibid, pp. 140 – 145*).

Tas gan nenozīmē, ka diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību aizsardzība konkrētos gadījumos neuzliek valstij pienākumu ierobežot personu pulcēšanās brīvību. Uzņemošā valsts var ierobežot personu rīkotos piketus pie ārvalstu diplomātiskajām un konsulārajām pārstāvniecībām, ja tie pēc formas ir pārlietu trokšņaini vai arī pēc satura – pārlietu apvainojoši (sk.: *ibid, p.145*). Šāds lēmums ir jāpieņem, īstenojot tiesību normu.

28.3. Apstākļi, ka absolūts vēstniecību aizsardzības pienākums nav uzlikts ar starptautisko līgumtiesību normām, nebūt nenozīmē, ka tāds vispār nepastāv. Starptautiski tiesisks pienākums var rasties arī no starptautisko paražu tiesību normas (sk. *Satversmes tiesas 2004. gada 26. marta sprieduma lietā Nr. 2003-22-01 11. punktu un Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 8.1. – 8.2. punktu*). Nevar izslēgt iespēju, ka varētu pastāvēt starptautisko paražu tiesību norma ar līdzīgu saturu kā starptautisko līgumtiesību norma, bet plašāku apjomu.

Tomēr iespējams secināt, ka starptautiskajās paražu tiesībās nav nostabilizējusies norma, kas uzliktu valstij pienākumu pilnībā izolēt ārvalstu diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības no iespējamiem gājieniem, sapulcēm vai piketiem.

Pirmkārt, Starptautiskā tiesa ir norādījusi, ka abās Vīnes konvencijās ir kodificētas starptautisko tiesību paražu normas [sk.: *United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran (United States v. Iran), Judgment // I.C.J. Reports 1980, pp. 30 – 31, para. 62*].

Otrkārt, tiesību zinātne un valstu prakse liecina par valsts pienākuma attīstību pretējā virzienā, proti, cilvēktiesību vārdā vēstniecībām ir tieši jāsakaras ar indivīdu pausto viedokli. Izņemot atsevišķus gadījumus, valstis nav konsekventi protestējušas pret gājieniem, sapulcēm vai piketiem to diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību tuvumā (sk.: *Denza E. Diplomatic Law. 2nd ed. Oxford: Clarendon Press, 1998, pp. 139 – 145*).

28.4. Līdz ar to starptautiskajās tiesībās nav paredzēts valsts pienākums noteikt ārvalstu diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību aizsardzību tādā apjomā, kāds noteikts Sapulču likuma 9. panta pirmajā daļā. Vēl jo vairāk – starptautisko tiesību normu analīze liecina, ka personām tiek garantētas visnotaļ plašas tiesības pulcēties ārvalstu diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību tuvumā un paust savu viedokli.

Atsevišķus ierobežojumus gan var noteikt, taču tas nav darāms, iekļaujot neelastīgus ierobežojumus tiesību normā. Piemēru, kā tas tiek darīts citās valstīs, sniedz ārvalstu tiesību ekspertu atzinums:

„Praksē piketu vai mītiņu noturēšanas vietas tiek ierobežotas, policijai nosakot, ka pasākumam jānotiek zināmā attālumā no ēkas, lai novērstu uzbrukumu tai. Piemēram, pie ASV konsulātiem ir notikušas daudzas vidēji lielas un plašas demonstrācijas, kas protestēja pret ASV politiku Āzijas dienviņdaustrumos. Šajos gadījumos policija nolēma ierobežot demonstrācijas vietu, nosakot zināmu attālumu no ASV konsulāta, jo tas pārstāvēja politiku, pret kuru konkrētā demonstrācija bija vērsta. Šāds ierobežojums bija likumīgs, jo pastāvēja draudi sabiedrības drošībai [...]. No otras puses, ja tāds pats pikets notiktu Ungārijas konsulāta tuvumā, tas neradītu draudus šai diplomātiskajai pārstāvniecībai, tādēļ vietas ierobežojums nebūtu nepieciešams” (*Ziņojuma par likumu „Par gājieniem, sapulcēm un piketiem” 17. - 18. lpp. // lietas materiālu 3. sējuma 104. lpp.*).

29. Sapulču likuma 9. panta pirmajā daļā noteiktie ierobežojumi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai. Noteicot ap valsts un pašvaldību institūciju ēkām, kā arī ārvalstu diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību ēkām zonas, kurās aizliegts rīkot sapulces, gājienus un piketus, ir iespējams nodrošināt netraucētu šo institūciju darbību, kā arī preventīvi novērst iespējamus sabiedrības drošības apdraudējumus.

Taču ir nepieciešams pārliecināties, vai likumdevējs ir izraudzījis saudzējošāko līdzekli leģitīmā mērķa sasniegšanai. Likumā noteiktais ierobežojums ir samērīgs vienīgi tad, ja nav nekādu citu līdzekļu, kuri būtu tikpat iedarbīgi un kurus izvēloties pamattiesības tiktu ierobežotas mazāk jūtami (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 secinājumu daļas 19. punktu*).

29.1. Tiesību normās noteiktie neelasīgie ierobežojumi kā absolūti aizliegumi reti kad ir atzīstami par saudzējošāko līdzekli. Tiesību normu piemērotājam ir grūti konkrētos faktiskos apstākļos saprātīgi piemērot attiecīgo normu.

Pieteikuma iesniedzējs pilnīgi pamatoti norāda, ka noteiktais aizliegums ignorē Sapulču likuma 9. panta pirmajā daļā minēto iestāžu ēku ģeogrāfisko konfigurāciju Rīgā. Tik plaši aizliegumi pašā pilsētas centrā būtiski apgrūtina personu tiesības rīkot sapulces, gājienus un piketus (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 3. lpp.*).

Jāpiekrīt, ka nav iespējams rast pamatojumu tam, kāpēc 50 metru attālums ir attiecināts ne vien uz sapulcēm un piketiēm, bet arī uz gājieniem. Gājiena laikā iespējamais citu cilvēku tiesību un sabiedrības drošības apdraudējums ir ļoti īslaicīgs, kā arī gājiena mērķis nav viedokļa paušana par konkrētās iestādes darbību, līdz ar to iespējamais apdraudējums nav vērsts pret konkrētu iestādi (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 3. lpp.*).

29.2. Nepieciešamība noteikt tik plašu aizliegumu Sapulču likuma 9. panta pirmajā daļā ir apšaubāma, jo saudzējošāki līdzekļi attiecīgā aizlieguma leģitīmā mērķa sasniegšanai jau ir noteikti tajā pašā likumā.

Piemēram, Sapulču likuma 9. panta otrā daļa noteic, ka sapulču, gājienu un piketu laikā ir jānodrošina brīva pieeja un piebraukšana valsts un pašvaldību iestādēm, kuru tuvumā notiek attiecīgie pasākumi. Papildus tam ir iespējams noteikt pienākumu personām, kuras rīko sapulci, piketu vai gājienu, rūpēties par to, lai pasākuma dalībnieki pārlietu netrokšņo un netraucē iestāžu darbu.

Eiropas valstu pieredze liecina, ka nepieciešams izbeigt ar likumu noteikt aizliegtās zonas. Šāda prakse ir neefektīva. Speciāli orientēti tiesiskie līdzekļi un policijai piešķirtā rīcības brīvība ļauj daudz elastīgāk gādāt par sabiedrības drošību un vienlaikus mazāk iejaukties organizētajā pasākumā (*sk. Ziņojuma par likumu „Par gājieniem, sapulcēm un piketiem” 18. lpp. // lietas materiālu 3. sējuma 104. lpp.*).

29.3. Starptautisko tiesību normu analīze liecina, ka valstīm nav pienākuma noteikt aizliegtās zonas ap ārvalstu diplomātiskajām un konsulārajām pārstāvniecībām. Valstis nedrīkst aizliegt rīkot sapulces, gājienus un piketus pie ārvalstu pārstāvniecībām, ja vien šie pasākumi nav pārlietu trokšņaini un agresīvi. Tomēr arī šajos gadījumos, kā jau iepriekš tika secināts, šis jautājums ir risināms tiesību normu piemērošanas līmenī.

Ja jau tik plašu aizsardzību no valsts neprasa ārvalstu pārstāvniecību aizsardzības pienākums, kas ir krietni plašāks par vispārējiem valsts pienākumiem garantēt drošību, tad vēl jo vairāk valsts nedrīkst noteikt tik plašu aizsardzību pati savām institūcijām. Valstij ir pienākums nodrošināt ne vien to, lai sapulce, pikets vai gājiens notiek, bet arī to, lai vārda un pulcēšanās brīvība ir efektīva, proti, lai rīkotais pasākums sasniedz mērķauditoriju. Demokrātiskā sabiedrībā ir īpaši svarīgi, lai valsts un pašvaldību iestādes netiktu izolētas no sabiedrības, lai to amatpersonām būtu iespēja uzzināt un manīt iedzīvotāju attieksmi, īpaši tad, ja šī attieksme ir kritiska (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 66. – 67. lpp.*).

Līdz ar to secināms, ka Sapulču likuma 9. panta pirmajā daļā nav noteikti saudzējošākie līdzekļi leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Tādēļ šī norma neatbilst samērīguma principam un Satversmes 103. pantam.

VI

30. Sapulču likuma 13. panta otrā daļa paredz: „Jebkurā gadījumā pieteikums iesniedzams, ja sapulce, gājiens vai pikets traucē transporta un gājēju kustību.”

30.1. Pieteikuma iesniedzējs apstrīd šajā normā ietvertos vārdus „un gājēju”, jo uzskata, ka šāds ierobežojums nesamērīgi ierobežo spontānas pulcēšanās brīvību, proti, personu tiesības īpašos apstākļos bez jebkādas iepriekšējas pieteikšanās sapulcēties, lai paustu savu viedokli (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 4. lpp.*). Šādu secinājumu pieteikuma iesniedzējs pamato ar to, ka Sapulču likuma 13. panta otrā daļa ierobežo šā paša panta pirmo daļu, kas noteic pasākumus, kuri var notikt bez iepriekšējas pieteikšanas.

Var piekrist Saeimas atbildes rakstā paustajam viedoklim, ka Sapulču likuma 13. pants neregulē spontānās pulcēšanās brīvības īstenošanu (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 51. lpp.*).

30.2. Normālos apstākļos pulcēšanās brīvības īstenošanai Satversme prasa iepriekšēju plānotā pasākuma pieteikšanu. Taču var būt arī tādas situācijas, kad nepieciešamība pieteikt pasākumu kavē efektīvu un publisku viedokļa paušanu. Šādos gadījumos personām nevar liegt spontāni pulcēties un paust savu viedokli.

Arī Vācijas Federatīvās Republikas Federālā konstitucionālā tiesa ir atzinusi, ka pieteikšanas pienākums neattiecas uz spontāno pulcēšanos, kas var notikt acumirkļī kāda aktuāla iemesla dēļ. Spontāno pulcēšanos aizsargā Vācijas Federatīvās Republikas Pamatlikuma 8. pants, proti, konstitucionālā norma, kas garantē pulcēšanās brīvību. Uz spontāno pulcēšanos nevar attiecināt iepriekš pieteiktam pasākumam piemērojamo normatīvo regulējumu, ja vien spontāno pasākumu mērķis nevar tikt sasniegts ar tiem pašiem noteikumiem (*sk. BVerfGE 69, 315*).

30.3. Sapulču likuma regulējums attiecas uz pulcēšanās brīvību, kuras pamatā ir atļauju sistēma. Jau iepriekš tika konstatēts, ka šī sistēma neatbilst

Satversmes 103. pantam un likumā nepieciešams iestrādāt paziņošanas sistēmu. Likumdevējam, izdarot grozījumus likumā, tāpat būtu nepieciešams normatīvi noregulēt spontānās pulcēšanās nosacījumus un speciālu šīs brīvības īstenošanas kārtību.

31. Gan paziņošanas, gan atļauju sistēmas kontekstā apstrīdētajiem Sapulču likuma 13. panta otrās daļas vārdiem „un gājēju” ir leģitīms mērķis.

Tā kā ar pulcēšanās brīvību saistīti pasākumi var traucēt satiksmi un kavēt citu personu kustību, kā arī apdraudēt satiksmes drošību, valsts ir tiesīga paredzēt, ka šādos gadījumos par iespējamiem traucējumiem tiek iepriekš paziņots. Šāda iepriekšējas paziņošanas pienākuma noteikšana ļauj pašvaldības amatpersonām savlaicīgi saņemt informāciju par plānoto pasākumu un, ja nepieciešams, veikt iespējamo apdraudējumu novēršanai nepieciešamās darbības. Tādējādi valstij ir vieglāk izpildīt savus pienākumus pulcēšanās brīvības jomā, jo valstij jānodrošina, lai personām, kas vēlas sapulcēties, būtu pieejamas galvenās ielas vai citas sabiedriskās vietas, un tāpēc zināmos gadījumos jānovirza satiksme pa blakusceļiem (*sk. Ziņojuma par likumu „Par gājieniem, sapulcēm un piketiem” 17. - 18. lpp. // lietas materiālu 3. sējuma 99. lpp.*). Taču, lai valsts tiktu ar šo pienākumu galā, visupirms nepieciešams, lai par drošību atbildīgās amatpersonas tiktu savlaicīgi informētas.

Līdz ar to apstrīdētā norma ļauj aizsargāt citu cilvēku tiesības un sabiedrības drošību.

32. Izvērtējot Sapulču likuma 13. panta otrajā daļā ietvertā ierobežojuma atbilstību samērīguma principam, var secināt, ka tas ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai. Iepriekšēja paziņošana par iespējamiem transporta un gājēju kustības traucējumiem ļauj pašvaldībai sagatavoties un, ja nepieciešams, veikt īpašus pasākumus, lai garantētu gan gājēju drošību un iespēju netraucēti pārvietoties, gan arī pieteiktā pasākuma norisi.

Nepieciešamība iepriekš pieteikt šādu pasākumu ir uzskatāma par saudzējošu un proporcionālu līdzekli, jo personām par attiecīgo pasākumu

iepriekš jāpaziņo tikai tādā gadījumā, ja tiek prognozēta gājēju kustības traucēšana. Var piekrist Saeimas atbildes rakstā paustajam viedoklim, ka likumdevējs šajā gadījumā nav domājis nepieciešamību iepriekš paziņot par tādiem pasākumiem, kas tikai hipotētiski vai arī gluži nebūtiski varētu traucēt gājēju kustību. Saeima pamatoti norāda, ka šāds paziņošanas pienākums iestājas tikai tādos gadījumos, kad pasākuma dalībnieki plāno pilnībā bloķēt trotuārus vai tos aizšķērsot tā, ka būtiski tiek kavētas gājēju iespējas brīvi pārvietoties vai arī viņi ir apdraudēti kā satiksmes dalībnieki (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 51. lpp.*).

Pat šādā gadījumā likums neparedz, ka pieteiktais pasākums nedrīkst notikt tāpēc, ka tas kavē gājēju kustību. Tas, ka personām plānotais pasākums ir jāpiesaka, nenozīmē, ka šā paša iemesla dēļ pašvaldības amatpersonas būs tiesīgas pieteikto pasākumu aizliegt. Pašvaldībai ir jāizvērtē saņemtā informācija un jāveic saprātīgi pasākumi, lai nodrošinātu pēc iespējas netraucētu pulcēšanās brīvību, kā arī gājēju kā satiksmes dalībnieku drošību.

Vācijas tiesu praksē ir atzīts, ka varas institūcijām ir jāsamierinās ar jebkuru satiksmes traucējumu, no kura, īstenojot pulcēšanās brīvību, nav iespējams izvairīties. Ja protestēšana paredzēta pilsētas centrā, tad gājēju nevar piespiest virzīties pa nomalēm, lai tas netraucētu transportu. Pulcēšanās brīvības aizsardzībai priekšroku nevar dot vienīgi tajos gadījumos, kad pulcēšanās mērķis ir traucēt transporta kustību, nevis paust idejas. Tas gan neizslēdz iespēju simboliski bloķēt satiksmi uz dažām minūtēm, lai, piemēram, protestētu pret transporta izraisīto piesārņojumu (*sk. Ziņojuma par likumu „Par gājieniem, sapulcēm un piketiem” 17. - 18. lpp. // lietas materiālu 3. sējuma 104. lpp.*). Latvijā šīs atziņas būtu attiecīgi ņemamas vērā gadījumos, kad plānotais pasākums varētu traucēt gan transporta, gan arī gājēju kustību.

Sapulču likuma 13. panta otrās daļas vārdi „un gājēju” atbilst samērīguma principam.

Līdz ar to Sapulču likuma 13. panta otrās daļas vārdi „un gājēju” atbilst Satversmes 103. pantam.

VII

33. Sapulču likuma 12. panta trešās daļas 1. punkts noteic, ka pieteikumam jāpievieno to līgumu kopijas, kurus pasākuma organizators noslēdzis ar kārtības uzturētājiem, personām, kas atbildīgas par sabiedrisko kārtību un drošību pasākuma laikā (uzrādot oriģinālus).

Pieteikuma iesniedzējs apstrīd šajā normā ietverto pienākumu pieteikumam pievienot ar kārtības uzturētājiem noslēgto līgumu kopijas.

33.1. Var piekrist pieteikuma iesniedzēja paustajam viedoklim, ka normas leģitīmais mērķis varētu būt sabiedrības drošības aizsardzība, proti, uz apstrīdēto normu pamatojoties, pašvaldības amatpersona var preventīvi pārliecināties par to, vai pasākumā tiks nodrošināta kārtība. Taču šajā gadījumā nepieciešams ņemt vērā arī citas Sapulču likuma normas, kas vērstas tieši uz tā paša mērķa sasniegšanu.

Sapulču likuma 14. panta pirmās daļas 9. punkts paredz, ka pieteikumā jānorāda arī kārtības uzturētāji. Saskaņā ar Sapulču likuma 14. panta otro daļu par šiem kārtības uzturētājiem pieteikumā jāsniedz arī noteikta satura informācija – vārds, uzvārds, personas kods un dzīvesvieta. Līdz ar to Sapulču likuma 14. panta pirmās daļas 9. punkta prasības ļauj sasniegt to pašu mērķi, kura sasniegšanas labad pieņemts šā paša likuma 12. panta trešās daļas 1. punkts.

33.2. Noteicot personas pamattiesību ierobežojumus, lai aizsargātu citas konstitucionāla ranga vērtības, likumdevējam ir jāizvēlas viens – pats piemērotākais un efektīvākais ierobežojums. Šajā gadījumā likumdevējs viena un tā paša leģitīmā mērķa sasniegšanai ir paredzējis divus dažādus ierobežojumus – pienākumu pieteikumā norādīt kārtības uzturētājus un pienākumu pieteikumam pievienot rakstveida līgumu kopijas. Tā kā leģitīmā mērķa sasniegšanu jau nodrošina pienākums pieteikumā norādīt kārtības uzturētājus, papildu prasībai slēgt ar kārtības uzturētājiem rakstveida līgumus un iesniegt pašvaldības amatpersonai to kopijas nav leģitīma mērķa.

33.3. Jo īpaši jāņem vērā, ka apstrīdētā norma nemaz nepieļauj iespēju, ka vienošanās ar kārtības uzturētājiem varētu notikt mutvārdos. Ja ir spēkā atļauju sistēma, tad nepilnīgs pieteikums, kuram nav pievienoti visi nepieciešamie dokumenti, var būt par pamatu atteikumam saskaņot pulcēšanās brīvības īstenošanas pasākumu. Tādēļ šāds papildu pienākums, kas dublē jau iepriekš Sapulču likumā noteiktu līdzīgu personas pienākumu, vērtējams kā formāls apgrūtinājums, kura patiesais mērķis būtībā ir kavēt pasākuma pieteikšanu un radīt pašvaldības amatpersonai iespēju atteikt pasākumu formālu iemeslu dēļ, proti, kaut vai tāpēc, ka iesniegtais pieteikums neatbilst likuma prasībām.

Līdz ar to Sapulču likuma 12. panta trešās daļas 1. punkta vārdi „kārtības uzturētājiem” neatbilst Satversmes 103. pantam.

VIII

34. Sapulču likuma 14. panta sestās daļas otrais teikums paredz: „Ja no kompetentas iestādes saņemta informācija, ka pasākuma mierīga un organizēta norise ir apdraudēta, attiecīgā vietējā pašvaldība var pieprasīt, lai organizators nodrošina ne mazāk kā četrus kārtības uzturētājus uz katriem simt dalībniekiem.”

34.1. Normā kā priekšnoteikums papildu pienākumam, ko valsts var uzlikt pasākuma organizatoram, ir minēta kompetentas iestādes informācija, ka pasākuma mierīga un organizēta norise ir apdraudēta. Šāds normas formulējums paver pašvaldībai iespēju prasīt papildu kārtības uzturētāju noteikšanu gan gadījumos, kad pasākuma dalībnieki paši apdraud tā mierīgu un netraucētu norisi, gan arī tajos gadījumos, kad pasākumu apdraud trešo personu vēršanās pret tā dalībniekiem.

34.2. Var piekrist Saeimas atbildes rakstā minētajam, ka kārtības uzturētāju pienākums lielā mērā aprobežojas ar kārtības uzturēšanu „no iekšpuses” (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 50. lpp.*). Tomēr apstrīdētā norma attiecas arī uz tiem gadījumiem, kad pasākuma mierīga un netraucēta norise

tiek apdraudēta no ārpuses. Līdz ar to ir pilnīgi iespējams, ka uz šīs normas pamata vietējā pašvaldība pēc kompetentu iestāžu atzinumu saņemšanas nevis nodrošina papildu aizsardzību un informē policiju un citus drošības dienestus, bet gan pieprasa, lai organizators ieceļ papildu kārtības uzturētājus un pašu spēkiem novērš pasākuma netraucētas norises apdraudējumu.

Šāds neskaidrs un pārprotams normas formulējums ne vien neļauj sasniegt leģitīmu mērķi, bet potenciāli rada tādu situāciju, ka citu personu un visas sabiedrības drošība var tikt nevis aizsargāta, bet vēl vairāk apdraudēta. Apstrīdētā norma uzliek pasākuma organizatoram pienākumu nodrošināt netraucētu pasākuma norisi arī tad, ja to apdraud trešās personas, kas vēršas pret pasākuma dalībniekiem un to paustajām idejām.

Normas neskaidrais formulējums var būt par iemeslu būtiskam sabiedrības drošības apdraudējumam, jo ļauj valstij novelt pasākuma drošības garantēšanas pienākumu uz organizatoru, prasot, lai tas pieaicina papildu kārtības uzturētājus.

34.3. Satversmes 103. pantā lietotais jēdziens “aizsargā” prasa ne vien valsts neiejaukšanos šīs tiesības īstenošanā, bet arī šīs tiesības īstenošanas aizsardzību. Tas nozīmē, ka valstij ir pienākums nodrošināt, lai sabiedriskās ēkas, ielas un laukumi būtu pieejami personām, kas vēlas rīkot sapulces, gājienus vai piketus, un lai personas, kas piedalās šādos pasākumos, būtu aizsargātas. No Satversmes 103. panta izriet personas subjektīvās tiesības pieprasīt, lai sapulce, pikets vai gājiens, kas likumā noteiktajā kārtībā ir iepriekš pieteikts, notiktu un būtu aizsargāts arī no attiecīgā pasākuma pretiniekiem. Līdz ar to var pilnībā piekrist LCC paustajam viedoklim, ka demokrātiska valsts ir atbildīga par konstitūcijā noteiktās pulcēšanās brīvības efektīvu īstenošanu (*sk. lietas materiālu 1. sējuma 68. lpp.*).

Valsts, aizsargājot pulcēšanās brīvību, nedrīkst izvērtēt konkrētos pasākumus pēc to satura. Valsts aizsardzību konkrētiem pasākumiem nedrīkst diferencēt pēc tajos pausto ideju atbilstības valsts vai noteiktas sabiedrības daļas uzskatiem. Tieši tajā apstākļī, ka pulcēšanās brīvība ir efektīvs

instruments, ko mazākums var izmantot sava viedokļa paušanai, slēpjas pulcēšanās brīvības lielā nozīme demokrātiskā sabiedrībā.

Tā kā pulcēšanās brīvība parasti kalpo mazākuma interešu un viedokļa publiskai paušanai, valsts pienākums šajā gadījumā ir būt tolerantai un ar tai piešķirto mehānismu palīdzību neapspiest šā viedokļa paušanu tikmēr, kamēr vien tas ir uzskatāms par demokrātiskā sabiedrībā pieļaujamu. Tas, ka valsts aizsargā viedokļa paušanu, nenozīmē, ka valsts solidarizējas ar šā viedokļa paudējiem vai atzīst šā viedokļa pareizību, bet nozīmē to, ka valsts aizsargā savu iedzīvotāju tiesības publiski paust savu viedokli un pievērst konkrētam jautājumam plašākas sabiedrības uzmanību.

34.4. Pulcēšanās brīvības aizsardzības labad valsts ir tiesīga pieprasīt, lai personas, kas vēlas šo brīvību izmantot, piedalās organizētā pasākuma aizsardzībā. Tomēr personu līdzdarbības pienākuma noteikšanai ir jābūt saprātīgai. Ja pārāk liela atbildība tiek uzvelta uz pasākuma organizatoru un kārtības uzturētāju pleciem pirms pasākuma, tā laikā vai pēc pasākuma beigām, šīs personas citkārt atturēsies izmantot savas tiesības, baidīdamās no iespējamiem sodiem un papildu pienākumiem (*sk. Ziņojuma par likumu „Par gājieniem, sapulcēm un piketiem” 17. - 18. lpp. // lietas materiālu 3. sējuma 102. lpp.*).

Prasība iecelt papildu kārtības uzturētājus visos gadījumos, kad pasākuma mierīga norise ir apdraudēta, pārsniedz pieļaujamo personas līdzdarbības pienākuma apjomu. Tā kā šāda prasība nevis garantē sabiedrības drošību, bet, gluži otrādi, lielā mērā provocē dažādu uzskatu paudēju sadursmes un iespējamās nekārtības, jāatzīst, ka normai nav leģitīma mērķa, kura sasniegšanai attiecīgais ierobežojums noteikts.

Līdz ar to Sapulču likuma 14. panta sestās daļas otrais teikums neatbilst Satversmes 103. pantam.

IX

35. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32. panta trešo daļu tiesību normas, kuras Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstošām augstāka juridiskā spēka tiesību normām, uzskatāmas par spēkā neesošām no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, ja Satversmes tiesa nav noteikusi citādi.

35.1. Tā kā Sapulču likumā noteiktā atļauju sistēma neatbilst Satversmes 103. pantam, kā arī likumā nav noregulēta spontānās pulcēšanās brīvības īstenošanas kārtība, Satversmes tiesa uzskata, ka šo trūkumu novēršanai nosakāms termiņš līdz 2007. gada 1. jūnijam.

35.2. Lai Sapulču likuma normu piemērošana līdz 2007. gada 1. jūnijam neradītu personām Satversmē noteikto pamattiesību aizskārumu, minētās normas valsts pārvaldes iestādēm un tiesām šajā laikā jāpiemēro atbilstoši Satversmes 103. pantam un Latvijai saistošām starptautisko tiesību normām.

Sapulču likuma 16. pants un 18. panta ceturtnā daļa zaudē spēku ar Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas brīdi. Savukārt citas Sapulču likuma III nodaļas normas, kas paredz atļauju sistēmu, līdz 2007. gada 1. jūnijam valsts pārvaldes iestādēm un tiesām jāpiemēro, ievērojot Satversmes 103. panta nosacījumus.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30. – 32. pantu, Satversmes tiesa

n o s p r i e d a:

1. Atzīt likuma „Par sapulcēm, gājieniem un piketiem” 1. panta ceturtnās daļas vārdus „vai citiem atribūtiem” un „vai uzrunas” un 13. panta otrās daļas vārdus „un gājēju” par atbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 103. pantam, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas

11. pantam un Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 21. pantam.

2. Atzīt likuma „Par sapulcēm, gājieniem un piketiem” 1. panta ceturtais daļas vārdus „kā arī mutvārdos izteikti atsevišķi saukļi, lozungi”, 9. panta pirmo daļu, 12. panta trešās daļas 1. punkta vārdus „kārtības uzturētājiem”, 14. panta sestās daļas otro teikumu, 16. pantu un 18. panta ceturto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 103. pantam, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 11. pantam un Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 21. pantam un spēkā neesošu no sprieduma publicēšanas brīža.

3. Atzīt likuma „Par sapulcēm, gājieniem un piketiem” 15. panta ceturtais daļas vārdus „ne agrāk kā 10 dienas un ne vēlāk kā 48 stundas pirms pasākuma sākuma” par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 103. pantam saistībā ar Latvijas Republikas Satversmes 92. pantu un spēkā neesošu no sprieduma publicēšanas brīža.

4. Atzīt likuma „Par sapulcēm, gājieniem un piketiem” 15. un 17. pantu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 103. pantam, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 11. pantam un Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 21. pantam un spēkā neesošu no 2007. gada 1. jūnija.

5. Noteikt, ka līdz 2007. gada 1. jūnijam likuma „Par sapulcēm, gājieniem un piketiem” III nodaļas normas piemērojamas atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes 103. pantam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

A. Endziņš